

**Undskyld, må jeg lige få
en at snakke med, tak!**

– ja, værsgo

Serviceovens § 40a

Et tilbud til forældre, når barnet er anbragt

Udarbejdet af

**P S FORENINGEN AF PROFESSIONELLE
STØTTEPERSONER**

*Skov
2009*

En undersøgelse af støttepersonens betydning for forældre, børn og samarbejdet med systemet.

*Hjælp jeg var kastet af
livet kørte forbi
jeg stod og så på -
jeg var magtesløs.*

*Jeg har fået støtte
til at komme på sporet,
nu kan jeg rumme
tanker og følelser
og jeg er på igen.*

Eva

Undersøgelsen er udarbejdet af PS foreningen af professionelle støttepersoner november 2004

Udført af socialrådgiver Birte Skov Henriksen,
socialrådgiver Britt Hansson Rannje og psykoterapeut Aase Ekstein.

Bearbejdelsen af data og rapportskrivning er udført af Birte Skov Henriksen.

Rapportens titel er udarbejdet af en forælder fra forældregruppen.
Forsidebilledet er et maleri udført af en af forældrene fra forældregruppen. Titlen er en tilstand - af adskillelsens smerte, som ramte mit hjerte. Alle fotos i rapporten er modelbilleder.
Digitene er skrevet af to forældre fra forældregruppen.

Eksterne konsulenter.

Socialrådgiver, cand.scient.soc. Birgitte Zeeberg
Socialrådgiver, cand.scient.soc. Marianne Højland.

Denne rapport findes i en digital udgave, som er på www.stoetteperson40a.dk og www.kabuprojektet.dk

Udgivelsen sker i tilknytning til KABU Projektet, Socialministeriets kvalitetsprojekt på anbringelsesområdet. www.kabuprojektet.dka

Forord

At sige farvel til sit barn er svært for alle forældre. Det giver anledning til sorg og selvransagelse. Forældre til anbragte børn skal finde ud af at være forældre på afstand med samtaler i telefon, besøg på steder som ofte ligger langt væk og besøg af børnene, som mellem besøgene forandrer sig en lille smule. Forældrene skal finde ud af at håndtere professionelle på anbringelsessted, plejefamilier og sagsbehandlere i forvaltningen. De skal på en og samme tid bearbejde deres følelser, finde en ny forælderrolle, og ikke mindst på ny forhandle med sagsbehandlere og pædagoger, som har påtaget sig et ansvar for at deres barn får det godt.

I den situation er det muligt at få tildelt en støtteperson, som kan lægge øre til og komme med gode råd. Kommunen er forpligtet til at tilbyde og aflønne en sådan person.

Denne undersøgelse handler om, hvordan en gruppe forældre har haft nytte af en sådan person. En gruppe af professionelle støttepersoner har interviewet en gruppe af forældre om, hvordan de oplever ordningen. De har suppleret interviewene med interview af sagsbehandlere og unge, hvis mødre var omfattet af ordningen. I denne rapport samler de interviewene sammen, og præsenterer, hvordan især forældrene har oplevet deres og deres kollegers arbejde.

Det er en lille kvalitativ undersøgelse, og denne rapport tegner et positivt billede af støttepersonordningen. Ordningen giver luft og overblik hos forældrene og fører til at sagsbehandlerne begynder at handle anderledes bl.a. ved at forberede sig mere til møderne. Forældrene får overskud til at finde deres nye forælderrolle og give plads for samarbejde og forståelse hos og med plejeforældre samt pædagoger. Ordningen løser ikke alle problemer, men er med til at skabe forudsætningerne for at forældre og børn kan komme videre i deres liv med og uden hinanden.

Metodisk har undersøgelsen i sig selv været et projekt, som har givet forældre og støttepersoner et godt udbytte. Forældre har således været med til at formulere undersøgelsens problemstilling, og deltaget i flere diskussioner af interviewene og den endelige rapport. Projektet har givet en god fælles indsigt, og forståelse for betydningen af at have et barn anbragt. En fælles forældregruppe så på den måde dagens lys, og kan bruges som inspiration for andre.

Som et konkret resultat af forældrenes og støttepersonernes fælles engagement, har de udformet en informativ og letforståelig pjece om, hvad støtteordningen går ud på. En pjece, der kan bruges til at udbrede kendskabet til ordningen blandt forældre og sagsbehandlere. En udbredelse, som denne undersøgelse peger på, er både fortjent og nyttig.

Frank Ebsen
Centerleder
Center for forskning i socialt arbejde
November 2004

Tak

PS foreningen af professionelle støttepersoner vil gerne takke KABU projektet for tildeling af midler til denne undersøgelse.

Styregruppen vil gerne takke forældregruppen for at have bakket op om undersøgelsen. Uden deres engagement fra starten, ville det ikke have været muligt at gennemføre denne undersøgelse.

Tak for åbenheden i interviewene. Både forældre og sagsbehandlere har øst ud af deres viden. Tak til de to unge, som beredvilligt har fortalt deres oplevelser om, hvad det har betydet for dem, at deres mødre har støtteperson. Det har tilsammen givet os et omfattende materiale, som giver en kvalificeret baggrund for at vurdere støttepersonordningens betydning.

At forældregruppen ydermere har været med igennem hele processen og udarbejdet en pjece til andre forældre

har medført, at det har været en livgivende proces at være en del af. Tak for det.

Tak til FamilieHjælpsCentret for lån af gode lokaler til møderne med forældregruppen. Også tak til vores eksterne konsulenter, som har hjulpet os til at finde sporet og hjulpet os på sporet igen, når vi lavede afstikkere.

Konsulenterne i KABU Sekretariatet har ligeledes været til stor støtte igennem hele projektet.

Til slut en tak til alle, som har stillet sig til rådighed med viden og faglige refleksioner samt til dem, der har læst og kommenteret dele af rapporten.

Styregruppen oktober 2004

Birte Skov Henriksen, projektleder

Britt Hansson Rannje og Aase Ekstein, projektmedarbejdere.

Indholdsfortegnelse

FORORD	3	EVALUERING AF MØDER OG LÆSNING AF AKTER	24
TAK	4	ACCEPT AF ANBRINGELSESTEDER	24
INDHOLDSFORTEGNELSE.....	5	SAMARBEJDE MED ANBRINGELSESTEDET	25
KAPITEL 1		DET SVÆRE ELLER MANGLER VED	
INDLEDNING OG PROBLEMFORMULERING	6	STØTTEPERSONORDNINGEN	26
SERVICELOVENS § 40A - EN NYSKABELSE I SOCIALT ARBEJDE	6	EFTERSKRIFT	26
KABU PROJEKTET	7	OPSUMMERING AF KAPITEL 3	27
FORÆLDREINDDRAGELSE I PROBLEMFORMULERINGSFASEN.....	7		
PROBLEMFORMULERING OG AFGRÆNSNING.....	8	KAPITEL 4	
KAPITEL 2		STØTTEPERSONENS BETYDNING IFØLGE	
TILRETTELÆGGELSE OG METODEVALG	9	SAGSBEHANDLEREN	29
VALG AF KVALITATIV UNDERSØGELSE	9	HVEM TILBYDER SAGSBEHANDLEREN STØTTEPERSON.....	29
UDVÆLGELSE AF FORÆLDRE.....	9	HVEM TAGER IMOD, HVEM IKKE?	30
UDVÆLGELSE AF SAGSBEHANDLERE OG UNGE	10	SAGSBEHANDLEREN SER, AT FORÆLDRENE STØTTES	30
METODEOVERVEJELSER	10	BARNETS TRIVSEL	32
INTERVIEWFORMEN SAMT SAMTALE MED DE UNGE.....	10	HJÆLP TIL MØDET MED SYSTEMET	33
BEARBEJDELSEN AF INTERVIEWENE	11	HVORDAN ER DET FOR SAGSBEHANDLEREN,	
FORÆLDREGRUPPEN I UNDERSØGELSESPERIODEN.....	11	AT FORÆLDRENE HAR STØTTEPERSON	33
FORDELE OG ULEMPER VED INTERN UNDERSØGELSE	11	OPSUMMERING AF KAPITEL 4	34
EKSTERNE KONSULENTER	12		
ANONYMISERING	12	KAPITEL 5	
FORMIDLING AF RESULTATERNE.....	12	STØTTEPERSONENS BETYDNING FOR	
		HANS OG PETER	36
KAPITEL 3			
STØTTEPERSONENS BETYDNING FOR FORÆLDRENE	13	KAPITEL 6	
TILDELING AF STØTTEPERSON	13	FORÆLDREGRUPPENS PROCES OG PJECE	38
STØTTEPERSONENS TAVSHEDSPLIGT	14	FRI BRUG AF PJECEN	38
STYRKET SOM PERSON	15		
MODSPIL SKABER UDVIKLING	17	KAPITEL 7	
STYRKET I AT VÆRE FORÆLDER.....	17	METODEKRITIK	39
FORÆLDRENES OPFATTELSE AF			
HVAD STØTTEPERSONEN BETYDER FOR BARNET	19	KAPITEL 8	
STYRKET TIL MØDET MED SYSTEMET	20	SAMMENFATTENDE KONKLUSION	
FORÆLDREFRUSTRATIONER	21	OG PERSPEKTIVER	40
VÆRE KLÆDT PÅ TIL MØDET MED SYSTEMET	21	UNDERSØGELSEN REJSER NOGLE	
FIRE ØRER HØRER BEDRE END TO	23	OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER	42
		PERSPEKTIVER	43
		BILAG	44

KAPITEL 1 Indledning og problemformulering

PS foreningen af professionelle støttepersoner¹ er blandt andet optaget af udbredelse af kendskabet til forældre til anbragtes børns ret til støtteperson i henhold til Servicelovens § 40a², idet vi gennem vores arbejde som støttepersoner ser nytteværdien for forældre, deres børn og deres nære omgivelser.

Serviceovens § 40a - en nyskabelse i socialt arbejde

§ 40a blev indført 01.01.2001, hvorefter kommunen skal tilbyde forældremyndighedens indehaver en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet.

Det er en nyskabelse i det sociale arbejde, at en kommune skal tilbyde støtteperson til forældre, hvis barn skal anbringes eller er anbragt. En person som udelukkende er der for forældrenes skyld, og hvor der ikke er direkte samarbejde med andre professionelle, og hvor der ikke skal afleveres rapport over forløbet til kommunen. Støttepersonen skal være uvildig i forhold til kommunen.

Det er et nyt fagligt felt, som kræver en særlig opmærksomhed, så støttepersonordningen ikke forveksles med en kontaktperson efter Servicelovens § 40.2.7 til unge, der bor i eget hjem og deres familie, samt støttekontaktperson til sindslidende voksne efter Servicelovens § 80. De har i lighed med andre hjælpeforanstaltninger direkte samarbejde med både brugeren og sagsbehandleren. Derfor blev PS foreningen af professionelle støttepersoner dannet 01.10.2001 for at få et fagligt forum med mulighed for at erfaringsudveksle og kvalificere støttepersonfunktionen.

Støttepersonens opgaver er beskrevet i Socialministeriets vejledning om særlig støtte til børn og unge punkt 63.³ Opgaverne er at lytte og være der for forældrenes egen skyld, give modspil og hjælpe med udredning af spørgsmål

i forhold til den måde, det offentlige system fungerer på, hjælpe med forberedelse og evaluering af møder og hjælpe med at læse og forstå skriftligt materiale omkring anbringelsen. Støttepersonen er ikke talerør for forælderen, det vil sige har heller ikke bisidderfunktion.

Formålet er, at ”for forældrene kan anbringelsesforløbet herved blive mindre smertefuldt, og barnet kan opleve en mindre grad af splittelse mellem forældrene og anbringelsesstedet, fordi forældrene har et sted at gøre af deres følelser og frustrationer mod anbringelsesstedet, mod systemet og mod sig selv. Herudover kan en støtteperson bidrage til at støtte forældrene på en række andre punkter, fx i at løse de problemer, der har været medvirkende til, at barnet eller den unge måtte anbringes udenfor hjemmet.”

Støttepersonen varetager dog ikke opgaver af behandlingsmæssig karakter fx i forhold til forældrenes misbrug, psykiske problemer mv.

¹ Bilag 1 PS foreningens formål samt på www.stoetteperson40a.dk

² § 40a i lov om social service nr. 708.29.06.2004: Kommunen tilbyder forældremyndighedens indehaver en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, jf. § 40, stk. 2, nr. 11, og §§ 42 og 42 a.

³ bilag 2 Socialministeriets vejledning nr.4 16.01.2002 punkt 63.

I Socialministeriets vejledning er der ikke noget uddannelseskraft, det anbefales at støttepersonen har videnskabelig og personlig baggrund i forhold til de krav, der bør stilles til en støtteperson. Kommunen fastsætter tidsforbruget efter forældrerens behov og aflønner støttepersonen.

KABU Projektet

PS foreningen er således optaget af udbredelse af kendskabet til forældrenes ret til støtteperson. Det er et vigtigt element for foreningens medlemmer at anerkende forældrenes være -og handlede som værende den bedst mulige lige nu. Samtidig er det vigtigt sammen med forældrene at undersøge/afdække, om de får de resultater, de ønsker.

Medlemmerne har ofte givet udtryk for den svære balance, det kan være, at være der for forældrenes egen skyld uden at have alliance med dem mod systemet og uden at have faglig indsigt gennem direkte samspil med det professionelle, ligesom det er uvant for medlemmerne ikke at give faglige synspunkter til kende over for andre professionelle.

Derudover har der i medlemskredsen været faglig forundring over, at den lille indsats tilsyneladende har så stor betydning. Det, at støttepersonen kommer i forældrenes hjem og er til rådighed, synes i den enkelte familie at have en stor virkning både for voksne og børn.

PS foreningens bestyrelse fandt derfor, at det ville være interessant at undersøge, hvad det er, forældrene vægter ved støttepersonordningen, og hvordan det virker i deres daglige liv. Vi så derfor en mulighed for at ansøge Socialministeriets KABU Projekt (kvalitet i anbringelsesarbejdet med børn og unge) om midler til at gennemføre **'undersøgelsen af støttepersonordningens betydning for forældre til anbragte børn, det anbragte barn samt samarbejdet med systemet'**.

Birte Skov Henriksen blev af bestyrelsen udpeget til projektleder, Britt Hansson Rannje og Aase Ekstein til pro-

jektmedarbejdere. Disse tre har i projektperioden dannet styregruppen. Styregruppen er identisk med de tre, som har foretaget undersøgelsen.

Forældreinddragelse i problemformuleringsfasen

Styregruppen ønskede på et tidligt tidspunkt at inddrage nogle af de forældre, der gennem PS foreningen havde fået støtteperson. Det første møde med forældrene blev afviklet februar 2004, før klarhed om afgrænsning af undersøgelsen var på plads. Mødet blev afviklet med henblik på hjælp til fokus på undersøgelsen. Hvordan udvælgelsen af forældrene skete beskrives senere.

De 9 forældre, som mødte op, havde deres støtteperson med. Forældrene havde et klart og entydigt budskab. Dette budskab var, at alle forældre, som skal have eller har deres barn boende et andet sted end hjemme, skal have en støtteperson. De brugte udtryk som, at "det var guld værd", og "ellers havde jeg ikke klaret det."

Forældrene fortalte, at det er af afgørende betydning, at de selv sætter rammen for brug af støttepersonen. Det er ligeledes afgørende, at støttepersonen er uvildig i forhold til kommunen, har tavshedspligt, har en stor viden om deres rettigheder, deres forældreskab, personlig udvikling og børns behov.

Forældrene vægtede, at støttepersonen kunne bruges til at læsse af til, være lyttende, havde tid til at diskutere det samme mange gange og var fleksibel med hensyn til telefonkontakt og aftale møder. Vigtigt var det også at have den samme støtteperson i lang tid, og at besøgene var hjemme i stuen, eller hvor forældrene helst ville have det.

Forældrene værdsatte at kunne møde forberedt til møderne med systemet. De slappede herved mere af og blev mere konstruktive ved at have støttepersonen med. Det var godt med ekstra ører og øjne, så de bagefter kunne drøfte, hvad der var set og talt om. Derudover vægtede forældrene at kunne bruge støttepersonen til at snakke med om alt det svære, og at støttepersonen kunne rumme

det hele uden at have følelser i klemme og havde tid til at lytte.

Der var for forældrene ingen tvivl om, at de følte sig styrket både som person i deres forælderrolle og i mødet med systemet.

Styregruppen gik fra mødet med et indtryk af, at forældrene havde taget en form for ejerskab af undersøgelsen. De ville hjælpe alt det, de kunne, for at budskabet om støttepersonordningen blev udbredt.

Problemformulering og afgrænsning

Styregruppen valgte følgende problemformulering:

'PS foreningen af professionelle støttepersoner ønsker at undersøge betydningen af, at forældre til anbragte børn har en støtteperson efter Servicelovens § 40a. Hvordan føler forældrene sig styrket til at være forældre og til mødet med systemet, når de har en støtteperson, som lytter, giver modspil og er der for deres skyld?'

Vi valgte, at hovedvægten skulle ligge på individuelle interviews med forældrene om betydningen af at have støtteperson.

Allerede i ansøgningen til KABU havde vi ønsket at se betydningen af støttepersonordningen fra flere sider, både fra forældrene, børnene, sagsbehandlere samt anbringelsesstederne.

Vi indså, at vi var nødsaget til at begrænse mængden af data.

Vi fandt sagsbehandlernes funktion meget vigtig, da de har den bevilgende og koordinerende funktion. Derfor ville vi interviewe 4 sagsbehandlere individuelt, som alle havde forældre med i undersøgelsen.

Anbringelsesstederne blev valgt fra. Selvom det ville være interessant at inddrage deres iagttagelser, om deres foræl-

dresamarbejde blev påvirket af, at forældrene havde støtte, samt om de kunne iagttage, at det påvirkede barnets trivsel. Vi fandt, at vi via spørgsmål til forældre og sagsbehandlere kunne få belyst dele af dette felt.

Interviews med børnene blev ligeledes valgt fra. Vi fandt efter fordybelse i interviewformerne, at vores viden om børn som informanter var utilstrækkelig.

Dog havde vi et ønske om at inddrage viden fra børnene, hvorfor vi valgte at gennemføre en individuel samtale med 3 unge om deres oplevelse af, at deres forældre har støtteperson.

Interviews med støttepersoner blev ligeledes overvejet og valgt fra, idet det interessante for os var virkningen af at have støtteperson, og ikke hvordan støttepersonen udførte sin funktion. Vi fandt, at dette ville udspringe af svarene fra de interviewede.

KAPITEL 2 Tilrettelæggelse og metodevalg

ki dette kapitel redegør vi for valg af kvalitativ undersøgelse samt udvælgelse af forældre, sagsbehandlere og unge samt afgrænsningen af undersøgelsen. Vi redegør for metodeovervejelser samt interviewform. Vi kommer også ind på fordele og ulemper ved intern undersøgelse samt brug af eksterne konsulenter.

Valg af kvalitativ undersøgelse

De første måneder efter PS foreningen modtog bevillingen, brugte styregruppen megen tid på overvejelser om, hvordan vi ville udarbejde undersøgelsen. Skulle vi 'sende pengene videre' til en ekstern undersøgelse? Skulle vi spørge andre, som også udfører støttearbejde, om de ville være med? Skulle det være en spørgeskemaundersøgelse eller åbne interviews? Og hvem skulle interviewes? Skulle der oprettes referencegrupper? Og mange andre overvejelser.

Styregruppen ønskede at gå i dybden med et afgrænset område og se på nuancer og mangfoldigheder i måden forældrene brugte støttepersonen på, og om det havde en afsmittende virkning på barnets trivsel og på samarbejdet med systemet. Vi ønskede at høre forældrenes egne oplevelser med at have støtteperson.

Vi valgte at udarbejde undersøgelsen som en kvalitativ undersøgelse. Vi er klar over, at en kvalitativ undersøgelse altid vil være subjektiv i udvælgelsen af valgene. Det er os, der udvælger, hvad vi spørger om, og hvad vi ikke spørger om.

Styregruppen besluttede herefter selv at gennemføre undersøgelsen med eksterne konsulenter.

Udvælgelse af forældre

Da PS foreningen ikke har kartotek over forældre, som har fået støtteperson gennem foreningen (da det er støtteper-

sonen, som er registreret) besluttede styregruppen at uddele indbydelser⁴ til forældre via de støttepersoner, som kommer i foreningens erfaringsgrupper. Det var ligeledes væsentligt af praktiske grunde, at det var forældre bosiddende tæt ved Københavnsområdet. Der var ca. 40 potentielle forældre.

Vi besluttede med at vente med at tage stilling til, hvilke kriterier vi ville lægge til grund for udvælgelse af forældre til interviews. Vi forestillede os 6 forældre.

I indbydelsen skrev vi, at vi havde brug for deres indflydelse og støtte til at kunne gennemføre denne undersøgelse. Styregruppen har ikke viden om, hvor mange forældre, der modtog indbydelsen. 15 forældre meddelte, at de gerne ville deltage, og 9 havde mulighed for at møde op den første aften, hvor de også kunne have deres støtteperson med.

Ved kun at vælge nuværende brugere af støttepersonordningen er vi klar over, at der er en del forældreerfaring, som denne undersøgelse ikke belyser, fx hvordan er det at se tilbage på at have haft støtteperson, og evt. hvad var grunden til de ikke fortsatte med at bruge støtteperson. Forældrene i denne undersøgelse har haft støtteperson mellem 1- 3 år ved undersøgelsens afslutning.

Af de 15 forældre, som havde meldt sig som interesserede, valgte styregruppen at interviewe 10 forældre, hvoraf det ene var et par.⁵ De 9 er identisk med de forældre, der mødte op den første aften. Derudover valgte vi en forælder mere, som ringede og meget gerne ville være med. Af de resterende var der en forælder, som var ophørt med støtte, idet hendes barn var blevet 18 år. Hun blev derfor valgt fra. Forældrene kom fra 6 forskellige kommuner beliggende i 2 amter. Vi var klar over, at mængden af data ville være stor, men var også bekymrede for, om alle 9 interviews ville komme i hus.

⁴ Bilag 3 indbydelse til indflydelse.

⁵ Bilag 4 faktuelle oplysninger over de interviewede i forældregruppen.

Alle 14 forældre (fremover kaldet forældregruppen) var velkommen til at deltage i de følgende møder mellem forældregruppen og styregruppen.

Udvælgelse af sagsbehandlere og unge

Vi ønskede at udvælge sagsbehandlere fra forældregruppen, for på den måde at få et mere præcist og konkret billede af, hvordan og om de oplevede støttepersonordningens betydning. Nogle i forældregruppen fandt ikke, at det ville være relevant at interviewe deres sagsbehandler, idet de ikke fandt, at sagsbehandleren havde nogen viden om dem, enten grundet dårligt samarbejde, men mest grundet ny sagsbehandler. Derefter var der fem mulige. Imidlertid har den ene forælder en sagsbehandler, som samtidig var medlem af PS foreningen, derfor valgte vi hende fra. Herefter var der 4 mulige. Vi fandt antallet passende.

De 4 sagsbehandlere er fra 3 kommuner i henholdsvis Københavns og Roskilde amt. Disse og deres afdelingsledere blev kontaktet via brev⁶ og efterfølgende via telefon for at lave aftale. En sagsbehandler lykkedes det ikke at komme i kontakt med skønt mange beskeder, og en sagsbehandler meddelte, da interviewer mødte op, at hun ikke havde nogen erfaring at dele ud af. Således er der interviewet 2 sagsbehandlere i 2 forskellige kommuner i Københavns amt. De to sagsbehandlere har erfaringer i 14 familier, hvoraf de 5 havde støtteperson, 3 havde klart sagt nej. Af de resterende 6 havde nogen sagt ja til støtteperson og sprunget fra. Vi fandt efter interviewene, at der var tilstrækkelig med data i materialet.

Inden for forældregruppen i PS foreningen har vi valgt de 3 unge mellem 14-17 år til interviews. Forældrene og de unge gav selv tilsagn, ligesom anbringelsesstedet og forvaltningen blev informeret. På grund af personlige forhold hos en af de unge kunne det ene interview ikke gennemføres. Der er således 2 ungeførtællinger.

Metodeovervejelser

Styregruppen brugte Socialministeriets vejledning som arbejdsredskab. Den beskriver, synes vi, metoder, mål og

afgrænsning af funktionen på en klar måde. Styregruppen valgte fokus på begreberne lytte, være der for forældrenes egen skyld samt give modspil. Disse 3 begreber havde vi med som oplæg til det første møde med forældrene, hvilket førte til de allerede nævnte udsagn. Således var det ikke interessant at spørge forældrene, om de følte sig styrkede, men interessen kom til at ligge på, **hvordan de følte sig styrkede**. Styregruppen var optaget af den cirkulære virkning, vi antog, det har for forældrene. Når følelser rummes, kan der skabes et refleksionsrum til tanker, som så kan medføre en mere afklaret måde at agere på. Vi fandt, at måden at blive lyttet til, måden at have et menneske til rådighed og måden at få modspil på kunne have indflydelse på forældrenes oplevelse af at blive styrket. Derfor var vi også opmærksomme på dette, da vi skulle udarbejde interviewguide.

Interviewformen samt samtale med de unge

Styregruppen besluttede, at vi kunne få den viden, vi ønskede at få belyst jft. problemformulering og metodevalg i et interview med åbne spørgsmål.⁷

Sagsbehandlerne valgte vi ydermere spørge om deres brug og erfaring af støttepersonordningen ud over i den aktuelle sag.

⁶ Bilag 5 brev til afdelingsledere og sagsbehandlere.

⁷ Bilag 6 interviewguide forældrene og interviewguide sagsbehandlerne.

Styregruppen valgte at interviewe 3 forældre hver. Forældrene kendte os allerede fra møderne mellem forældregruppen og styregruppen, og inden interviewet ville forældrene have mødt os 2 gange.

Interviewene blev foretaget af 2 af styregruppens medlemmer, som sagsbehandleren ikke kendte.

Samtalerne med de unge blev udført af en af styregruppens medlemmer, og den ene unge kendte hende ikke i forvejen, men den anden unge havde kendskab til hende fra tidligere samarbejde. Formålet med samtalerne var at få viden om, hvad de vidste om, at deres forældre havde støtteperson, og om det havde betydning for dem.

Bearbejdelsen af interviewene

Alle interviews og samtalerne med de unge blev optaget på bånd. Alle interviewene er gennemlyttet. De 5 forældrebånd, de 2 sagsbehandlerbånd samt de 2 unge bånd er fuldt udskrevet. Af tekniske årsager (båndet var optaget med 3 gange hastighed, og vi fandt ikke en afspillemaskine, som kunne nedsætte hastigheden i en sådan grad, at det var skrivebart). Da det således blev for tidskrævende at afskrive direkte fra diktafonen blev de 4 forældreinterviews ikke udskrevet. Disse bånd blev gennemlyttet flere gange med omfattende notetagning og direkte citater, når disse blev brugt.

Bearbejdelsen og analysen af båndene er foretaget af Birte Skov Henriksen med ekstern konsulentbistand samt kritisk gennemlæsning og faglige drøftelser med Britt Rannje Hansson, mens Aase Ekstein har deltaget mindre i denne del af projektet.

Forældregruppen i undersøgelsesperioden

Ved det første møde med forældrene foreslog styregruppen de fremmødte forældre at danne en forældregruppe, som løbende kunne mødes med styregruppen i perioden februar til november 2004. Hovedformålet var at udarbejde en pjece om betydningen af støttepersonordningen. Samtidig var der fra styregruppen et ønske om, at forældregruppen kunne danne eget netværk. Endelig var vores ønske, at der

var et samspil i hele undersøgelsesperioden.

Udover det første møde har der været 6 møder yderligere mellem forældregruppen og styregruppen. Fremmødet har varieret mellem 12 og 5 forældre.

Da processen viste, at forældrene gerne ville udarbejde materiale fra dem til andre forældre nedsattes et 'pjeceudvalg'. I dette udvalg har 6 forældre mødtes to gange alene og ellers foregik overvejelser og drøftelser på møderne med styregruppen. Derudover har der været 1 møde mellem formanden for pjeceudvalget og Birte Skov Henriksen og et møde med en af de andre forældre. Derefter et finjusteringsarbejde mellem pjecegruppen og Birte Skov Henriksen via telefon, email og breve.

Konsulent fra KABU Sekretariatet, Gitte Jakobsen har deltaget i mødet i august og været til stor inspiration til den videre proces.

Der er udarbejdet referater fra møderne, som er sendt til alle, også dem som ikke havde mulighed for at deltage i mødet.

I november var der et forberedelsesmøde til fremlæggelsen på temaaftermiddagen samt godkendelse og justering af prøvetryk på pjecen.

Fordele og ulemper ved intern undersøgelse

Fordelen ved at lave undersøgelsen selv var, at vi har en praksisviden om at være støttepersoner og en lyst til at se mere overordnet på, hvad der egentlig kan være af grunde til, at vi som fagfolk oplever forældrene blomstre ved at have et menneske til rådighed. Vi mente også, at der var et tilidsforhold fra forældrene til foreningen, og dermed kunne der måske være en større åbenhed fra forældrene til undersøgerne. Vi var samtidig opmærksomme på, at forældrene ville kunne have vanskeligt ved over for os at kritisere støttepersonordningen, og at vi kunne have vanskeligt ved at være undersøgere, da vi ikke havde stor erfaring på det felt.

Vi fandt, at vores erfaring med at deltage i møderne i for-

valtningerne og på anbringelsesstederne kunne øge vores opmærksomhed på, hvad der var interessant at få afdækket. Ulempen var som ovenfor beskrevet, samt måske kunne vores positive oplevelser med at have deltaget i møder som støtteperson også her medføre, at vi overhørte vigtige opmærksomhedspunkter.

I forhold til sagsbehandlerinterviewene var fordelene blandt andet, at vi kender faget også fra forvaltningsarbejde og ulempen, at vi ikke kunne være tilstrækkelig kritiske i vores spørgsmål.

Fordelen ved en intern undersøgelse var også, at vi kunne gå efter at få det produkt, vi gerne ville have, uden at skele så tæt til økonomien. Det vil sige lægge en masse frivilligt arbejde i det, hvilket vi kalkulerede med var ca. 150 timer. Ulempen var risikoen for, at produktet ville møde kritik - en kritik vi hørte flere sige fra starten. Vi tog en kontakt til KABU og fik besked på, at det var vores valg.

Et andet opmærksomhedspunkt ved, at PS foreningen selv lavede undersøgelsen, var spørgsmålet, om vi kunne løfte os fra at være støttepersoner til at være undersøgere.

Vi besluttede, at fordelene ved intern undersøgelse var større end ulemperne.

Eksterne konsulenter

De eksterne konsulenter er socialrådgiver, cand.scient.soc. Birgitte Zeeberg og socialrådgiver, cand.scient.soc. Marianne Højland. Deres opgave har været at vejlede og tilføre viden om undersøgelsesmetoder, undersøgelsesprocessen samt hjælpe med at holde fokus. Der har været 25 konfrontationstimer.

Anonymisering

Styregruppen har valgt, at alle forældre fremstår som enkeltpersoner og hunkøn, alle børn er hankøn, sagsbehandlere og støttepersoner er hunkøn for på den måde at sikre anonymiseringen af undersøgelsesmaterialet.

Citaterne er delvist omskrevet fra talesprog til skriftsprog.

Formidling af resultaterne

Hele undersøgelsen bliver offentliggjort i denne rapport, som vil være at finde på KABUs netportal www.kabuprojektet.dk og på PS foreningen www.stotteperson40a.dk. Målgruppen er andre professionelle, som arbejder med anbringelser.

Pjecen fra forældregruppen kan hentes på www.stotteperson40a.dk til fri afbenyttelse samt sendes ud i et afgrænset område til kommuner og anbringelsessteder.

PS foreningen afholder temaeftermiddag. Undersøgelsens resultater fremlægges og repræsentanter fra forældregruppen fremlægger deres pjese.

PS foreningen vil efter endt undersøgelse løbende bruge undersøgelsen til udbredelse af kendskabet til støttepersonordningen samt til fortsat kvalificering af støttepersoner.

KAPITEL 3 Støttempersonens betydning for forældrene

Af Servicelovens §40a fremgår det som nævnt, at kommunen er forpligtet til at tilbyde en støttemperson til forældre, hvis barn er anbragt uden for hjemmet. Forældrene derimod kan selv vælge, om de vil tage imod tilbudet.

Socialministeriets vejledning beskriver⁸ som nævnt, at det overordnede mål med støttempersonen er, at ”for forældrene kan anbringelsen herved blive mindre smertefuld og barnet kan opleve en mindre grad af splittelse mellem forældrene og anbringelsesstedet, fordi forældrene har et sted at gøre af deres følelser og frustrationer mod anbringelsesstedet, mod systemet og mod sig selv”

I dette kapitel har vi delt op i 4 afsnit med underpunkter. I det første afsnit kommer eksempler på det smertefulde før tildelingen og hvilke forudsætninger, der er vigtige for at kunne tage mod støtten. Det næste afsnit beskriver den personlige styrkelse, som forældrene oplever. Derefter handler et afsnit om, hvordan forældreskabet styrkes, det anbragte barn styrkes set ud fra forældrenes syn og et afsnit om, hvordan forældrene føler sig bedre rustet i mødet med systemet. Derudover et noget mindre afsnit om det svære ved at have støttemperson og en lille efterskrift før vi opsummerer kapitlet.

Tildeling af støttemperson

Forældrene i undersøgelsen på nær en erindrer ikke at have fået tilbudet ved anbringelsens start, men først et stykke tid efter anbringelsen. Enten fordi barnet har været anbragt før §40a blev vedtaget, eller måske fordi at der af en eller anden grund ikke har været klarhed i dialogen mellem forældre og sagsbehandler. Andre har oplevet, at de har måtte kæmpe med sagsbehandleren for at ’få noget til sig selv’, som forældrene beskriver det.

En af forældrene kendte ikke noget til støttempersonordningen og oplevede at føle sig voldsomt fortvivlet og alene den

dag, barnet skulle anbringes. Anbringelsen skete efter, at Servicelovens § 40a var trådt i kraft. Hun siger således:

Og lige præcis i den situation, netop når man tager ud og afleverer sit barn – ligegyldigt om det så er ved tvang eller om det er frivilligt, som det jo var i denne her. Så havde jeg sådan haft brug for, at min støttemperson måske havde været med, (...) Der gik jeg bare hjem, og jeg lagde mig i min seng, og så lå jeg der tudede til næste morgen, og så tror jeg, at jeg meldte mig syg eller et eller andet. (...) Og igen følte jeg, der var nogen, der tog sig af mit barn, men der var ikke nogen, der tog sig af mig, ingen.

En anden forælder fortæller i interviewet, at hun flere gange havde søgt sagsbehandleren om at få noget hjælp til sig selv, og hver gang var hun vred og afmægtig over afvisningen.

Jeg havde spurgt kommunen flere gange om hjælp til mig selv. Jeg havde pakket det hele ned. Jeg havde ikke nogen at snakke med, og det sad inde i mig selv. (...) Sagsbehandleren sagde, det ved jeg ikke, indtil at jeg bare gik amok. (...) Derefter fik jeg så 5 psykologtimer, og så sagde de, så får du det bedre. (...) Jeg undersøgte noget selv igennem FBU(ForældreLANDSforeningen⁹). Så kunne jeg gå på kommunen og fortælle det. For på kommunen var der ingen, der fortalte mig, at jeg havde krav på en støttemperson.

Her kan det tyde på, at sagsbehandleren har vurderet, at denne forælder har behov for en behandlingsindsats, siden forælderen fik 5 timers psykologhjælp. Forælderen havde blot ønsket om at få et menneske at snakke med løbende.

En anden forælder oplevede, at sagsbehandleren vurderede, at hun ikke var berettiget til en støttemperson. Det kan tyde på, at der har hersket en usikkerhed i kendskabet til regelsættet hos sagsbehandleren, eller at sagsbehandler og forælder har misforstået hinanden i forbindelse med forældrens

ansøgning. At have en autoritet med, som kender reglerne, har denne forælder oplevet medførte bevillingen.

Jeg fik arrangeret et møde oppe på kommunen, hvor jeg simpelthen fik lagt alle de her ting frem om støttepersonordningen og siger, at jeg gerne vil have sådan en støtteperson. Sagsbehandleren siger til mig, jamen sådan en har vi jo ikke ansat her i kommunen, så hvor vil du få det fra? (...) Det var jo ærgerligt, for dit barn er jo også blevet anbragt, før denne lov trådte i kraft, så derfor kan du ikke få nogen. (...) Jeg slog mig til tåls med det til at starte med. Så gik der vel en 7-8 måneder, hvor jeg stadig syntes, at livet var svært, og turene kørte jo op og ned. Hver gang mit barn var oppe, så var jeg det jo også, og hver gang han var nede, var jeg jo også nede. (...) Jeg tænkte, hvis nu jeg tager FBUformanden med op på kommunen, så kan det være det rykker noget. (...) Så på den måde fik jeg min støtteperson, men det har kostet meget for mig selv. (...) De har ikke foræret mig noget oppe på kommunen.

De fleste af forældrene i denne undersøgelse er blevet præsenteret for støttepersonordningen af deres sagsbehandler. Det kan være forbundet med skepsis at få et nyt menneske ind i sit liv. Den næste forælder fortæller i interviewet om oplevelsen af negative erfaringer med kontrol og belæring fra en tidligere foranstaltning i hjemmet. På trods af disse forventninger tager hun mod tilbudet.

Jeg havde forventet, at støttepersonen skulle sidde med en eller anden finger sådan og sådan, men det var slet ikke det.

En af de forældre, som i interviewet fortæller, at hun i forbindelse med sagsbehandlerskift fik tildelt støtteperson, beskriver ensomheden i perioden indtil tildelingen. Det, hun beskriver, opleves ofte af forældre, som om deres sag i kommunen nu er en børnesag og ikke en familiesag.

Jeg begyndte virkelig at få en medspiller. (...) Jeg fik pludselig en, der begyndte at gå ind i det for mig. Altså med mig som udgangspunkt, (...) De offentlige personer skal jo være dem, der varetager barnets tarv. Det syntes jeg et

eller andet sted også er rigtigt, (...) men jeg syntes, at det var hårdt at komme igennem uden, at der var nogen for mig. Jeg fik jo først støtteperson sent i forløbet.

Den forælder, som fik tilknyttet støtteperson i forbindelse med anbringelsen af barnet skulle effektueres, har fæstet sig ved sagsbehandlerens enkle ord:

Hun sagde, i sådan en sag er det altså godt at have et menneske at snakke med.

Støttepersonens tavshedspligt

En af forudsætningerne for, at forældrene har udbytte af at have en person til deres rådighed, er støttepersonens tavshedspligt og ingen rapportpligt til kommunen. Det er forældrene, som afgør, hvad de ønsker at snakke med støttepersonen om inden for den ramme, som støttepersonordningen dækker. Det er forældrene, som beslutter, hvad de ønsker at involvere støttepersonen i. De bestemmer, om støttepersonen skal se akter, og om de vil have støttepersonen med til møder. Samtalerne foregår som oftest hjemme hos forældrene.

Forældrene har i starten skærpet deres opmærksomhed på, om det kan passe, at samtalerne indhold bliver mellem dem og støttepersonen. En forælder synes at have valgt at sortere i, hvad hun fortæller til hvem, for på den måde at tilpasse, hvad hun videregiver af oplysninger til sagsbehandleren.

Ja men det var altså rart, da jeg langt om længe fandt ud af, at hun ikke skulle fortælle kommunen, hvad vi snakkede om. (...) Jeg skulle ikke veje mine ord, og jeg skulle ikke sidde og passe på, at jeg ikke kom til at fortælle noget, som jeg ikke ville have, at kommunen skulle vide. (...) Hun er der for mig, og jeg snakker med hende om alting.

Der er også forældre, som slet ikke er i tvivl om, at samtalen er fortrolig, og at de kan bruge støttepersonen til det, som fylder dem allermost. De oplever at have fået et fristed, hvor der var plads og rum til at få snakket om alle de

tanker og følelser, som fylder og overvælder dem. En af forældrene lægger også vægt på, at hun ikke blev bedømt som værende forkert.

Det veltede bare ud af mig, jeg var ved at få knald i låget. (...) Jeg kunne sige alt uden at skulle tage hensyn, uden at få at vide, at man var forkert og samtidig komme af med det. (...) Hun var på et tidspunkt den eneste person, jeg snakkede med.

Styrket som person

Afmagt, magtesløshed og dårlig samvittighed fylder i forskellig grad forældrene. En af forældrene fortæller at kunne forestille sig, hvordan hun i sit følelses- og tankemæssige kaos kunne at have handlet sig ud af kaos på en uhensigtsmæssig måde.

Jeg kan stadigvæk godt, jeg ved ikke hvor mange gange - det er sku nok millioner af gange, at jeg har spurgt mig selv om, hvorfor er du ikke god nok til at opdrage dit barn? (...)

Jeg havde i hvert fald aldrig før prøvet at skulle undvære mit barn. (...) Den forvirring det kan skabe oppe i ens hoved. Man føler sig tom lige pludselig. (...) Det var jo for at hjælpe en med de ting, man går rundt med, (...) Så kan jeg godt forestille mig selv at stå nede ved havnen en skønne dag, det må jeg indrømme, hvis jeg ikke havde haft en og kunne snakke videre med.

Det er ligeledes vanskeligt at tale med andre om skyldfølelsen, der er forbundet med, at ens barn er anbragt. Så selvom man har et netværk, ser det ud til at det kan være svært at bruge:

Og så var det jo svært, fordi skyldfølelsen og det der tabu-iserede emne. Hvem skal man snakke med, og det er fint nok at have nogen veninder, men de havde jo deres børn hjemme. De kunne ikke forstå alle de der følelser, som det indebærer; at man græd og var ked af det. (...) Det syntes jeg var rigtig hårdt.

Sammen med støttepersonen kan følelserne få frit løb, og

forældrene skal ikke tage nogen form for hensyn til, hvad der deles. Der skal hverken sorteres i forhold til familien kan rumme eller i forhold til, hvad forælderen ønsker, det offentlige system skal vide.

Det synes som om hensynet til egen families følelser, som selv skulle rumme sorgen over fx barnebarnet er anbragt, gør, at forælderen ikke kan lade sin egen sorg og vrede få frit løb sammen med dem.

Jeg kan tillade mig at græde igennem. (...) Jeg kan komme af med mine indestængte aggressioner. (...) Mine forældre er jo også kede af det, de har nok i sit eget.

En forælder fortæller i interviewet, at hun har opdaget, at hendes vrede dækker over, at hun er ked af det. Hun tilkendegiver, at det har været meningsfuldt at få støtte til at kunne skelne følelserne fra hinanden, idet det dæmper op for misforståelser.

(...) lære mig at skelne mellem vrede og ked af det bed og frustrationer i det hele taget. Ligesom at få sat tingene på række og administrere følelserne hver især.

Skyldfølelsen synes ofte at binde mange tanker og følelser. Når disse bearbejdes, fortæller en af forældrene om, hvordan hun nu kan mestre livsvilkårene.

Jeg har fået ro inde i mig selv, så jeg nu har accepteret, at han er anbragt. Det er den ro, det har givet mig at have støtteperson. (...) Det har styrket mig i, at det var ikke forkert, at jeg bad om hjælp, at jeg ikke selv kunne takle de problemer, der var. For det kunne jeg jo ikke som mor til et barn, der skulle have specialhjælp. Inden da havde jeg jo frygtelig dårlig samvittighed.

En anden forælder fortæller

Selv om støttepersonen har hjulpet mig og støttet mig. Følelserne kan man ikke rører ved. De er som de er.

At forældrene ved, at de har en at tale med om deres frustrationer, giver lettelse.

Jeg kan stadig være vildt frustreret over, de siger et eller andet, men jeg har fundet ud af, at jeg har nogen at snakke med det om.

At blive lyttet til og være der for forældrenes egen skyld indebærer, at forældrene får stillet spørgsmål, som kan medføre afklaring i processen frem til en mere bevidst måde at handle på.

Når jeg får spørgsmålet af støttepersonen 'Hvor er det du gerne vil hen?' får jeg lejlighed til at få set tingene på en anden måde og få sat handlinger på.

Forældrene vægter tid og rummelighed. En forælder, der har erfaring med, at andre hun har talt med i det private netværk, ikke havde haft den fornødne tid samt ikke har kunnet rumme indholdet af dialogen og dybden i problematikken, siger:

Støttepersonen havde tid til at lytte, og hun havde forståelse for de frustrationer og følelser jeg havde. Det har jeg ikke rigtig mødt før. Der er man vant til, at folk bare bakker ud og forsvinder. Altså de siger jo, jo og det kan vi godt forstå, men man kan godt mærke, der kommer ikke noget igen.

Forældrene vægter også at få andet perspektiv gennem samtalerne med en person, som kan holde sig selv udenfor. Det ville kunne virke forstyrrende på forældrens proces, såfremt støttepersonen blandede egne private forhold og erfaringer ind. Det ser ud til at gøre en afgørende forskel i forhold til det private netværk, hvor det jo er naturligt at lytte og spørge til hinandens liv.

Hun trækker ikke sig selv frem, jeg kan jo ikke bruge, hvad hun har oplevet i sit liv. Det er som at have en sparringspartner. Jeg får et andet perspektiv.

Støttepersonen bliver brugt bredt som sparringspartner i forældrenes dagligdag. Støttepersonordningen synes at være med til at give plads til, at der skabes et refleksionsrum, hvor der er muligheder for overvejelser om handlemåder i forhold til det forælderen står i, i sin hver-

dag og i forhold til samarbejde med fx systemet.

Jeg får vendt alle de ting, som rører sig i min hverdag. De problemer jeg støder ind i (...) Der er altid en snak om, hvordan det er med mit barn. Hvor langt han er? Har der været et eller andet? Har han det godt? Har han haft et tilbagefald? Hvordan hans liv ser ud? Men det er jo et bredt spektrum. Det kan jo også være noget med manden eller med børnene eller arbejde, som man tænker ubå, hvordan får jeg lige løst den her opgave, som lige nu fylder så meget i mit liv. Hvor/hvordan får jeg taget hul på den, hvordan kommer jeg igennem de her ting.

Forældrene udtrykker også, at det at have en støtteperson har betydning for deres samlever/mand. I interviewene fortæller de, at det er vigtigt, at de har en let adgang til støttepersonen, således at de kan ringe og regne med at blive ringet op, hvis de har lagt besked på svareren.

Min samlever kan finde på at sige, tror du ikke lige du skulle ringe og snakke med støttepersonen. Han kan godt mærke, at det har en beroligende effekt på mig. (...) Hun lader sig ikke rive med. Det gør min samlever jo, hvis jeg sidder og snakker med ham fx så lader han sig jo rive med af mine følelser. (...) Hun kan da godt sige noget, som jeg ikke er helt enig med hende i, men det hidser mig ikke op, altså det giver mig noget til eftertanke. Jeg vender lige tingene en ekstra gang.

Det er også en lettelse i forhold til netværket for forældrene at have støtteperson, så de kan bruge netværket til andet end at være mor til et anbragt barn.

Ens familie og venner så jo mig gå rundt og være gal, vred og irriteret over, at tingene ikke blev som jeg havde drømt om. (...) Hvor har det været en lettelse at kunne få lov til at være mig selv og ikke kun hans mor.

Vel er det rart at have en person til rådighed, som hjælper en med at handle på en anden måde, men også for forældre til anbragte børn ville det være ønskeligt at kunne blive i stand til at klare sig selv.

(...) Jeg handler anderledes end det jeg gjorde før, vi fik snakket om det. Så et eller andet sted rykker det. (...) Fordi det er selvfølgelig meget godt at få noget tilført udefra. Det er mægtig fint, men det er jo fedest, hvis man kan finde det i sig selv.

Modspil skaber udvikling

Vejledningen beskriver modspil som en af opgaverne for støttepersonen.¹⁰ Intensionen fra lovgivers side har været, at forælderen ikke blot skal have en person, der kan lytte og være der for dem, men også en person, som er villig til at forholde sig til den virkelighed og de vilkår den enkelte familie befinder sig i, hvilket vil sige, at støttepersonen skal yde forældrene til det anbragte barn et kvalificeret modspil.

Modspillet synes at give anledning til eftertanke og positiv tankegang. Det ser således ud til at være hjælpsomt, at støttepersonen kommer med sine tanker og overvejelser om det, hun hører forældrene fortæller. Det ser ligeledes ud til, at forælderen her har tillid til at være åben og lyttende over for dette. Forældrene giver sig selv lov til at tænke over det og får måske et andet syn. En af forældrene har sagt, at modspil oplever hun som medspil. En anden af forældrene beskriver det på denne måde:

Jeg kan godt lide det modspil, støttepersonen giver, jeg har behov for det. (...) Jeg får virkelig noget at tænke over. Hun provokerer min tankegang på en positiv måde. Støttepersonen stiller fx et spørgsmål og beder mig tænke over det til næste gang. Det er ikke fordi, hun vil have jeg skal være sådan, men bare prøve at gennemtænke tingene på en anden måde. (...) Så prøver jeg, og så kan jeg godt se det, når først jeg får vendt billedet om. (...) Jeg får lov til er at være den, jeg faktisk er og ikke gemme mig i noget, andre forventer.

Modspil ser ud til at indgå i dialogen, så det understøtter en positiv tilgang til forældrens bearbejdning af frustrationer, således at forælderen kan indgå mere konstruktivt i de mange samspil, hun indgår i hverdagen og med de offentlige systemer.

Nogen gange kan hun godt være lidt småprovokerende, men på en positiv måde. (...) Altså det hele støtter mig i at blive en god mor og en god samarbejdspartner med opholdsstederne og en god mor og kæreste herhjemme. Hun hjælper mig i det hele - det gør hun virkelig, fordi frustrationen eller ked af det heden ligger ikke kun et sted. Det påvirker jo os alle sammen hele tiden.

Vi spurgte også, om der var forskel på, hvem der gav modspil.

Hvis min mor giver mig modspil, så er det jo ikke så behageligt. Det er fordi, der er følelser involveret, at det ikke er sjovt, når min mor gør det. Når støttepersonen gør det, er det jo for at hjælpe mig. Jeg ville aldrig kunne vende det om og sige, at min mor gør det for at hjælpe mig.

Sagsbehandleren eller anbringelsesstedet synes det er vanskeligere at give modspil. Det ser ud som om det kan opleves som ubehageligt af forældrene.

Sagsbehandleren skal helst ikke give modspil, jeg føler ikke det er sjovt, når de giver modspil, fordi så føler jeg, at de forventer, at så bliver det sådan. (...) De skal virkelig pakke det ind, hvis de skal give mig modspil. (...) Opholdsstedet kan heller ikke give modspil. De skal ikke komme og sige, hvad jeg må eller ikke må.

Styrket i at være forælder

Socialministeriets vejledning peger på, at ”støttepersonen kan medvirke til, at forældrene støttes til at blive afklaret i forhold til anbringelsen, og at forældrene under anbringelsen hjælpes til at forbedre forældreskabet, herunder fastholde kontakten til barnet.”

I interviewet har vi spurgt om, hvordan forældrene føler sig styrket i at være forældre efter de har fået støtteperson. Vi spurgte derimod ikke, om de havde fået hjælp til at blive afklaret i forhold til anbringelsen. Men disse svar er sprunget ud af interviewene, idet det synes værdifuldt for forældrene at fortælle om deres refleksioner, som hjælper dem til

¹⁰ Bilag 2 vejledningen.

at mestre situationen og dermed styrke deres forældreskab.

Det synes hjælpsomt at kunne anerkende sig selv for at have gjort sit bedste. Ligesom forståelsen for barnets problemer og sin egen begrænsning synes at gøre, at forælderen er mere afklaret i forhold til, at barnet skal bo et andet sted. Forælderen synes ydermere, at hun har fået en anden kommunikationsform i forhold til sit barn.

(...) Men om det er min skyld, at han fik det så svært, det ved jeg ikke. Jeg har jo gjort mit bedste som mor, men har ikke kunne beskytte ham mod alt alligevel. (...) Og jo så har jeg selvfølgelig også med årene fået forståelse for, hvorfor mit barn er blevet anbragt, og hvorfor jeg ikke selv kan tage mig af ham og hjælpe ham. Det gør jo også, at man snakker på en anden måde.

En af forældrene fortæller i interviewet, at det er værdifuldt at få snakket om de vilkår, som medførte anbringelse for på den måde at kunne tage ansvar for situationen:

(...) det at gå ind og få pillet nogen af alle de fordomme væk om dårlig samvittighed og dårlig forælder. Få kigget på de svære ting og sige jamen, det er ikke fordi, at du er en dårlig forælder, men det har været de her omstændigheder, som har gjort det. Så accepterer man tingene på en anden måde. I stedet for bare at tænke, at det er en selv, der er noget galt med. Men at det har været vilkårene i den her familie, som har gjort det. Og så få kigget på de vilkår og gå ind og sige, jamen, hvad er det så, som jeg kan tage ansvar for.

At få bearbejdet den dårlige samvittighed synes også at påvirke en forældres værdighed i forhold til måden at møde andre mennesker på:

Jeg har haft dårlig samvittighed. Jeg har fået lov til at tale ud. Hvad er det, som det bunder i, og hvorfor har jeg så dårlig samvittighed? Og det har jeg fået bearbejdet, så jeg skal ikke gå og skamme mig over den ene kan bo her og den anden ikke kan. Sådan er det ikke mere. Før tænkte jeg, at de andre sagde 'det er hende, der kun har det ene barn hjemme',

Det er interessant, hvorledes en forælder har bearbejdet forhold om ansvar og skyld om, hvilke faktorer forælderen ser, der førte til anbringelsen og har været i stand til også at dele det med sit barn. Det kan bidrage til, at den unge får mulighed for at få sammenhæng og måske et nyt syn på sin livssituation, som har betydning for identitetsudviklingen.

Og så kan jeg melde tilbage til mit barn og sige, der har været den og den periode, der har været sådan og sådan. Det har jeg fået kigget på, og jeg kan godt se, at det ikke har været særlig hensigtsmæssigt for dig. Det vil jeg gerne tage ansvar for, så du ikke runder rundt med denne her skyldfølelse om, at det er din skyld.

Disse afklaringer synes således at have en positiv virkning på forældreskabet under anbringelsen ikke alene for det anbragte barn og den øvrige familie, men også for de hjemmeboende børn.

Jeg har fået en anden indfaldsvinkel til tingene. (...) Selvfølgelig i første omgang i forhold til mit barn, men det smitter jo også af på de andre (hjemmeboende) børn og på omgivelserne, man er i nærheden af. I forhold til mit barn har det været sådan, at vi er blevet mere ligeværdige. At jeg ikke går ind og fordømmer ham og laver løsninger og konklusioner og fortæller ham, hvad han skal, og hvad han ikke skal, men lytter til det han siger og forholder mig til det. Hvis han har brug for et råd, så vil han sige det.

Nogle forældre bruger støttepersonen konkret til at drøfte måden at være sammen med barnet på, således synes det at være hjælpsomt for samværet med barnet:

(...) Hvordan i alverden skal du overhovedet takle det her, og hvad er godt for ham, og hvad er skidt for ham. Og der får man nogen gode snakke om det, og så får man nogle gode forslag.

At blive styrket som forælder kan også betyde, at man bliver bedre til at lytte til sit barn frem for at give forklaringer. En forælder udtrykker det således:

(...) Jeg har også lært i stedet for at give forklaringer på alt, hvad mit barn siger, når vi snakker i telefonen, så bare lytte og tage imod det og lade ham lufte ud. Det arbejder jeg også på og er blevet bedre til.

Afklaring gennem samtalerne med støttepersonen kan også medføre ændrede opdragelsesmønstre til det hjemmeboende barn

Det gør en stor forskel på at opdrage mit hjemmeboende barn ordentligt. (...) Før gav jeg en rigtig gammeldags opdragelse, nu er det naturligt at vise følelser. (...) I dag gør vi, hvad vi har lyst til, hvad der falder os ind. (...) Før tog vi ingen steder, når mit anbragte barn ikke kunne være med. (...) Mine børn har fået en mere glad mor, der er mere overskud til det barn, der bor hjemme (...) Min hverdag er mere levende, og jeg har mere gå på mod. (...) Støttepersonen har givet mig ro indeni, og når jeg trives, trives mine børn også.

Forældrenes opfattelse af, hvad støttepersonen betyder for barnet

I undersøgelsen har vi ønsket at få belyst om og på hvilken måde, støttepersonordningen kan have betydning for børnene. Dette har vi søgt belyst ved spørgsmål til både forældre og sagsbehandlere, ligesom vi har interviewet 2 unge. I dette afsnit drejer det sig om forældrenes oplevelse.

Vi har taget udgangspunkt i, at en styrkelse som forælder kan have en afsmitning på barnet. Det skal samtidig understreges, at der er mange andre faktorer, som spiller ind på en udvikling- og trivselsproces hos barnet, ligesom manglende trivsel ikke alene har sammenhæng med forældreskabet.

I interviewene spurgte vi forældrene, om de oplevede, at det havde betydning for deres barn, at de selv har støtteperson. Flere forældre fortalte, at de havde præsenteret børnene for støttepersonen eller fortalt om, at hun kommer og snakker.

En forælder oplever, at det medfører ro til barnet, at forælderen har en støtteperson:

Fordi så ved han, at så er der endnu en sikkerhed for, at mor ikke drikker. Det giver ham en masse ro også. Det syntes han er rart, og jeg syntes også, at det er rart. (...) Så det støtter ham i hans hverdag også. Det er ikke kun mig, der har støtte af det.

I interviewene kommer stoltheden og glæden ved at gøre noget godt for deres barn tydeligt frem.

Han er i god udvikling - jeg har jo givet ham lov nu.

Forælderen synes her at røre ved noget eksistentielt for barnet. At en forælder har givet sit barn lov til at være anbragt, kan tænkes at være den allerstørste hjælp til trivsel og udvikling.

En af forældrene fortalte i interviewet, at hun på grund af sin dårlige samvittighed ringede dagligt, for at barnet ikke skulle føle sig glemt. Af støttepersonen fik hun hjælp til at finde ud af, om det var barnets behov eller nærmere hendes, at hun ringede så tit:

Jeg har spurgt mit barn, hvor tit han gerne vil have, at jeg ringer.

Forælderen fortæller videre, at barnet havde et mindre behov for telefonkontakt, og det respekterede hun.

I interviewet fortæller en af forældrene, at hendes barn har følt, at det har haft den opgave at passe på forælderen. Forælderen fortæller videre, at barnet er på et godt anbringelsessted, og at der er et godt samarbejde. Og hun sætter sin lid til, at stedet hjælper barnet. Det vil sige barnet bliver bakket op og dermed formentlig aflastet i sin bekymring.

Han ved godt, at støttepersonen passer på mig, og han har også snakket med hende nede på opholdsstedet. (...) Han har altid skulle passe på mig, og det er bekymrende for ham, når han kan se, at jeg har svært ved nogen ting.

I det næste får forælderen hjælp til at reflektere over sit ansvar for familiesituationen og tager herefter hånd om det med henblik på at lette sit barn for skyld.

Jeg får kigget på tingene på nogen andre måder; så man kan gå ind og tage sit ansvar eller den del af det, som har gjort, at man har fået anbragt sit barn. Fordi barnet render jo også rundt med det her stempel, jamen jeg er ikke god nok. Så han tager jo også hele skylden og tænker suverænt, at det er hans skyld, jeg kan ikke finde ud af at opføre mig ordentligt, så derfor bliver jeg nødt til at flytte, så familien kan fungere. (...) Så der er også blevet lettet en sten fra hans hjerte på en eller anden måde.

Den næste forælder fortæller i interviewet, at hun har vaklet i, om hun var enig i anbringelsen, og denne tvivl involverede hun barnet i. Efter hun har fået forståelse for barnets behov, lader hun sig ikke længere på samme måde rive med af det vrede barn. Forælderen oplever, at det skaber tryghed hos barnet, når de voksne samarbejder. Den ændring i holdning, som forælderen her fortæller om, kan være af afgørende betydning for, at barnet kan trives.

Han kan jo mærke, at jeg bliver mere sikker. (...) Ex før i tiden lod jeg mig let rive med 'ih mor nu har jeg det af helvedes til, jeg gider ikke bo her, de er nogen idioter -og det hele er noget lort'. Så blev jeg revet med og bakkede ham op i ja, det er også forfærdeligt, og jeg sagde også, at jeg skal prøve at få dig hjem' eller hvad ved jeg. Nu, hvor jeg har støttepersonen, har jeg mere forståelse for, hvad det er for en hjælp, mit barn har brug for, hvor vigtigt det er; at han får denne her hjælp. Der er jeg også bedre nu til at bakke op om tingene og samarbejde med opholdsstederne. Ikke fordi jeg altid er enig med dem, men jeg ved det skaber tryghed, når vi samarbejder. (...) Det giver ham tryghed. Han kan også godt mærke det er kærlighed. Han ved godt, jeg elsker ham. Han kan jo mærke, mor er ikke ligeglad. Mor vil det bedste for mig. Og han synes heller ikke, jeg er så ked af det eller vred mere, som jeg har været. Så han kan godt mærke, at det er blevet lettere.

Enkelte forældre mener ikke, deres barn er klar over, at de har en støtteperson og har således ikke ment, at de har kunnet svare på spørgsmålet.

Endelig spurgte vi, om forældrene troede, at sagsbehandleren kan se, om det betydning for deres barns trivsel, at de har en støtteperson. Nogle af forældrene oplever ikke at have kontakt til sagsbehandleren, hvorfor de fandt det umuligt at svare på, om sagsbehandleren havde viden om deres barns trivsel.

Andre forældre mente, at sagsbehandleren kunne se, at deres barn udviklede sig.

Ja det tror jeg godt hun kan se (...) Hun kan se, at det giver ro, og det giver tryghed for både mit barn og mig, at støttepersonen er her.

Styrket til mødet med systemet

Tidligere i undersøgelsen har vi været inde på, at støttepersonens opgave er at lytte, være der for forældrenes egen skyld og at give modspil.

Socialministeriets vejledning,¹¹ beskriver endnu en væsentlig opgave, 'at støttepersonen skal hjælpe med udredning af spørgsmål i forhold til den måde, det offentlige system fungerer på, hjælpe med forberedelse og evaluering af møder og hjælpe med at læse og forstå skriftligt materiale omkring anbringelsen.' Et af formålene med denne støtte er 'Det kan medføre en større gensidig respekt, hvor kommunen og anbringelsesstedet i højere grad forventes at respektere, at forældrene fortsat er forældre, og hvor forældrene i højere grad oplever, at de har betydning for børnene også under anbringelsen.'

For at kunne svare på spørgsmålet om mødet med systemet kom forældrene i kontakt med mange oplevelser, hvor de havde oplevet, at deres ønske om samarbejde med sagsbehandler og barnets anbringelsessted var større end det systemet kunne tilbyde.

For at afdække støttepersonens betydning for forældrene til

¹¹ Socialministeriets vejledning del af punkt 63

anbragte børn i forskellige situationer har vi valgt først at se på forældrenes vrede, til tider afmagt og frustrationer i mødet med systemet på anbringelsestidspunktet. Systemet omfatter her både anbringelsesstedet og den kommunale forvaltning.

Forældrefrustrationer

En forælder fortæller i interviewet om oplevelsen af magtesløshed i anbringelsesøjeblikket. Informationen fra anbringelsesstedet til forælderen synes her enten at være udeladt eller være druknet. Det giver et billede af, hvor sårbar en situation forældrene står i, og uanset hvilke intentioner det offentlige system havde i den situation, bliver denne forælders behov ikke indfriet:

Den dag da jeg var ude og aflevere mit barn, der spurgte jeg jo så, hvordan med mig? Bliver jeg indkaldt til nogen forældremøder, til nogen samtaler eller hvad. Så tog lederen på et lille hjørne af et stykke papir, skrev telefonnummeret og sagde nej, men du er velkommen til at ringe. Jeg blev fuldstændig magtesløs og ked af det og tænkte, det kan bare ikke være rigtig, fordi jeg jo hele tiden, og det mener jeg stadigvæk, at jeg er en forælder, som gerne vil samarbejde. (...) Men jeg har ikke fået muligheden for det. (...) Når jeg så ringede derud, kunne jeg mærke, at jeg ville gerne orienteres meget mere end de var interesseret i at orientere mig om. (...) Ja, de vidste ikke helt rigtigt, hvad de egentlig ville fortælle mig.

Det synes også at vanskeliggøre dialogen mellem sagsbehandler og forælder, når forælderen føler sig fejlførtolket og uforberedt. En forælder gør opmærksom på forskellen på at møde uforberedt til møde i forvaltningen frem for at have muligheden for at være forberedt.

Før var jeg så vred og frustreret, fordi de ikke hørte mig rigtigt. Det er nok det værste, når der kommer referater fra møder eller noget, så var det fuldstændig misforstået. Jeg følte, at de havde fejlførtolket mig, og det jeg havde sagt. (...) Man kommer uforberedt til et møde, og så får man en masse ting i hovedet. Det er hårdt (...) Jeg har ikke behov for, at folk skal fortælle mig, hvordan jeg skal

være over for mit barn, eller hvordan vi skal takle forskellige situationer, fordi det var slet ikke det, det handlede om. Fordi det, det handlede om, var, at jeg følte mig svigtet, jeg følte mig ubrugelig, og jeg følte ikke jeg slog til. Jeg følte ikke, jeg kunne blive ved. Og mine frustrationer gik også over i vrede, og når man er vred, er man ikke konstruktiv. Så fungerede det heller ikke til møderne, vel.

Denne forælder fortæller i interviewet, at hun er klar over, at hun tidligere 'så rødt', når det drejer sig om det offentlige. For os at se forekommer det vanskeligt at få en konstruktiv dialog, hvis forældrens grundindstilling synes at være negativ over for systemet.

Inden jeg fik støtteperson, så havde jeg det sådan, at lige så snart, jeg fik brev fra kommunen vedrørende mit barn så, så jeg rødt og blev meget gal og bidsig. Skulle jeg op og tale med kommunen, så havde jeg kløerne fremme, fordi jeg havde ikke nogen til at lytte med samtidig med mig. Når du bliver gal, så hører du ikke det hele, og du opfatter tingene på den måde, du vil opfatte dem. Jeg følte, at alt var et angreb.

Samarbejde med sagsbehandler er et emne, som optager forældrene i interviewene. Nogle oplever slet ikke at have noget samarbejde og føler sig ikke hørt eller føler sig ikke orienteret om deres rettigheder eller føler sig overset, når der indgås aftaler om møder, uden de først er spurgt om de kan.

Være klædt på til mødet med systemet

Det at have et ønske om at føle sig i øjenhøjde med en situation, specielt når noget er svært, synes almen menneskeligt. Det avler mange tanker om strategi, hvad vil jeg gøre hvis?, hvordan holder jeg styr på mig selv? hvad nu hvis..?

Sådan synes det også at være, når forældre til anbragte børn skal til møder i forvaltningen eller opfølgingsmøder, hvor også barnets anbringelsessted er tilstede.

Det fremgår af interviewene, at forberedelsen sammen med støttepersonen er betydningsfuld for forældrene.

Der vendes mange spørgsmål, tænkes mange tanker, gennemleves mange følelser og situationer, for på den måde at kunne vare klædt på til mødet.

Vi gik i gang med at kigge på mit barns journal. Og lige pludselig var der nogle ting, som jeg så lige skulle spørge om. Det rejste nogle andre spørgsmål, og så havde vi nogle gode spørgsmål med derop. Jeg havde dem i hovedet, men ellers havde støttepersonen skrevet dem ned, hvis jeg glemte dem.

En forælder ved godt, hvad hun gerne vil sige, men synes at have brug for hjælp til at få det sagt:

Jeg får hjælp til at kunne give udtryk for min utilfredshed på en ordentlig måde.

En forælder fortæller i interviewet, at hun var vant til at blive overvældet af sine følelsesimpulser, hvor hun så kører fast. Det er tilsyneladende hjælpsomt at have gennemtænkt en strategi for, hvis det sker.

(...) hvis jeg kører fast i et emne, så har vi aftalt, at støttepersonen foreslår, at vi får en pause, og så går vi ud og ryger en smøg.

at forælderen får hjælp til at ændre handling giver mulighed for en mere konstruktiv dialog mellem forælder og sagsbehandler.

Før lavede jeg nærmest ikke andet end at gå til møder og skrive breve konstant. Det var utrolig hårdt. (...) Nu kan jeg ringe til sagsbehandleren og bede om at blive orienteret om, hvad der sker i mit barns sag. Jeg skal lige huske mig selv på, at det er det jeg vil i stedet for at skælde ud over, at der ikke er sket en dyt. (...) jeg er helt klart mere afslappet.

En forælder har tilsyneladende to formål med at have støttepersonen med til møde i forvaltningen, dels at have følelseskab af en person, af hvem forælderen kan føle sig respekteret, dels at hun efterfølgende ikke har så stor risiko for at blive fejlfortolket.

Det hjælper og styrker mig, at der i hvert fald er een person med til de møder, som ikke er fordømmende, som respekterer mig som person, og hvor jeg ikke bare er et personnummer i en klientsag. Det styrker mig utrolig meget. Så der er ikke nogen, hverken plejefamilier eller kommunen, der kan komme og sige jamen, det sagde du ikke.

Støttepersonen bruges dels til at hjælpe med at huske, hvad der er forberedt og til at rumme forældrens reaktioner.

Hun hjælper mig med at huske ting til møderne, som jeg snakkede om, at jeg skulle tale med vedkommende om. Og hvis jeg har været ved at køre op i en spids af raseri over et eller andet, så har hun sagt, klap lige besten.

I selve mødet med systemet synes en af forældrene at have fået skærpet opmærksomhed på forandringer i sagsbehandlerens måde at samtale på og i egen måde at få sagt det, hun selv gerne vil have frem.

Inden er jeg udvandet fra flere møder, men ikke efter jeg har fået støtteperson. Sagsbehandleren taler anderledes til mig, når støtteperson er tilstede. Jeg bliver hørt lidt mere. Sagsbehandleren lytter lidt mere. Jeg bliver langsomt bedre til at få sagt det, jeg gerne vil.

En anden forælder beskriver, hvordan hun har fået støtte til at ændre på sin egen måde at give sin mening til kende, og hvordan det har ændret muligheden for samarbejde med sagsbehandleren:

Jeg har også været meget hård over for vores socialrådgiver. Hende gad jeg ikke beskæftige mig med. Jeg gad slet ikke høre på hende eller tale med hende. Ønskede sådan set bare hun ville gå. Hvor støttepersonen har været mægleren i starten. Hun har tit sagt, at de hører dig ikke, når du taler sådan. Og jeg tænkte, hvad snakker hun om. Jeg taler, så man ikke kan misforstå det, men det er min tone. De hører dig ikke, når du har den tone. Det har jeg lært, og det har hun ret i. Jeg skal bevare roen. (...) Jeg har vendt mine øjne en anden vej, og jeg er ved at få et andet indtryk af vores

sagsbehandler. (...) Fordi hun har bevist over for mig og mit barn, at hun vil os godt. Hun har engageret sig i vores sag.

En af forældrene bruger støttepersonen til forberedelsen, men ikke til møderne. Det er interessant at se, hvordan denne forælder ønsker at bruge de ressourcer, hun har, til selv at gennemføre møderne, og hvordan hun oplever, at hun selv fremtræder med en værdighed, som synes at medføre, at hun får spurgt ind til det, hun er uenig i eller ikke forstår.

Jeg er rimelig rustet til selv at tage møderne. (...) Og i kraft af at jeg har haft denne her støtteperson i et års tid, så synes jeg, at jeg har ressourcer, mod og styrke til at tage de samtaler med kommunen. (...) Støttepersonen og jeg i snakker om det herhjemme, hvor vi får vendt tingene og får set på, hvad er det næste tag. (...). Jeg føler, at jeg er godt rustet til og forstå systemet nu i forhold til før, hvor jeg følte, at de bare kiggede på mig, som om at jeg bare var en eller anden dårlig mor til børn.

Fire ører hører bedre end to

Forældrene synes det har værdi, at støttepersonen er tilstede til møderne. Uanset godt samarbejde eller ej er det mindre ensomt for forældrene at komme og gå til møde sammen med en person, som de selv har valgt er med, og med hvem de har planlagt mødet og aftalt strategi i de svære situationer. Forældrene ved, at støttepersonen lytter opmærksomt til alle de vigtige budskaber om barnets udvikling eller mangel på samme og om aftaler fremover. Efterfølgende ved forældrene, at de kan efterbearbejde mødet, måske mange gange, så også det svære fordøjes, og det positive huskes.

For en af forældrene ser det ud til, at det vigtigste formål er at få kvalificeret hjælp til at høre og forstå det, der bliver sagt:

Jeg synes det har været bedst, når støttepersonen er med til møder. (...) Altså mange gange synes jeg det er,

selvom man er heldig at have en god sagsbehandler og en god kommune, som jeg har været heldig at have, så er fire ører bedre end to ører efter min mening. Særligt når det ene sæt ører har forstand på tingene, så er det rigtig godt, (...)

Denne forælder får sagt noget, som er generelt for forældrene uanset god sagsbehandler eller ej, så er det ikke muligt at høre det hele. Det er store krav at kunne rumme de mange vigtige informationer på opfølgingsmøderne, som kan have vidtrækkende konsekvenser. Den lovpligtige opfølgning er 3 mdr. efter anbringelsen og derefter hver 6. måned. En forælder udtrykker det sådan:

Jeg har følt mig som Palle alene i verden på møderne. (...) Jeg blev hammer usikker på mig selv. Når man først har fået at vide, at man ingen forældrekompetence har, eller at man er uegnet til stort set det hele, så er det godt at få et anerkendende blik fra støttepersonen, så bliver man på banen. (...) Under mødet skal jeg holde styr på mine egne følelser, styr på hvad opholdsstedet gør i forhold til sagsbehandleren, i forhold til skole og hele vejen rundt. Jeg bliver ikke spurgt, men jeg vil gerne være på banen, så involver mig dog (...) så respekter mig dog, så ukompetent er jeg heller ikke.

En anden forælder giver udtryk for, at det at have talt om et ønske om mere samvær samt at have reflekteret sammen med støttepersonen over, at forælderen tilsyneladende trækker sig til møderne, hjælper hende til at få fremsat sine ønsker. Der er samtidig mulighed for, at denne forælder får erfaring med, at det at få sagt tingene tidligere kan rette op på misforståelser.

Så lige pludselig tænkte jeg, nu skal jeg have sagt det her. Så sagde jeg, jeg vil altså meget gerne have mit barn mere hjemme end en gang om måneden. Det er altså for lidt, og jeg mener det, jeg siger. (...) Det var virkelig, fordi jeg havde snakket med støttepersonen, og fordi hun giver mig alle de der input om og hvad du lige skal gøre i en given situation - du skal måske sige det sådan, du skal måske prøve sådan - hvorfor trækker du dig, kom nu med din mening. (...) Og det blev så til, at han kom lidt mere hjem. Vi har så bare misforstået måden at gøre det på - sådan er det jo.

Evaluering af møder og læsning af akter

Efterbearbejdning af møderne synes at have stor betydning for forældrene. Når støttepersonen er med til møderne, lytter hun til, hvad fagfolkene siger ved møderne, og bagefter oversætter hun eventuelt og reflekterer sammen med forældrene, således at indtrykkene kan bearbejdes. Det kan for eksempel være, hvis noget er svært at forstå, eller hvis noget er uklart, fordi forskellige følelsesstande overskygger evnen til at høre.

Det har også en anden funktion. I de situationer, hvor forælderen efter et møde ville have ønsket, at hun havde fået sagt dette eller hint eller ville have ønsket, at der var noget hun ikke havde sagt. Også i de sammenhænge har det betydning at "eftersnakke", til forælderen har det på plads. Nogle forældre udtrykker det således:

(...) så hvis jeg har mistolket noget, så snakker vi også om det bagefter.

eller

Nu kan man, når man kommer hjem, fordøje det og så snakke med støttepersonen om det, så jeg også husker det positive.

eller

Ellers havde jeg ikke klaret det. (...) Mange gange misforstår jeg tingene. (...) så forklarer støttepersonen det på en helt anden måde, så det er til at forstå.

Af interviewene fremgår det, at evaluering af møder og papirer bruges meget af forældrene ved samtalerne med støttepersonen for at få en bredere og større forståelse for deres situation og til forberedelse til de næste møder.

En forælder fortæller i interviewet, at hun fik journalen for et år siden, men først nu er klar til sammen med støttepersonen at bruge tid til at prøve at forstå, hvad der egentlig står.

Hvis man forsøger at sluge alle disse journalpapirer på en gang, fatter du ikke en hat af det der står. Så derfor er det faktisk godt, at støttepersonen og jeg blev enige om at dele den over tre gange. (...) Når man kommer i sådan en situation, kan man hverken se eller høre noget, når man får det at vide om sit barn. Og der synes jeg, at de ikke er gode nok til at forklare, hvad der egentlig står i papirerne, (...) ja de fleste er hverken læger eller kan latin. Selv om det ikke står på latin, så bruger de alligevel nogle underfundige fagudtryk, som almindelige folk til hverdag aldrig bruger. Så det er altså virkelig godt, at vi har taget den op og får rundet de ting, selvom det er et år siden. Det betyder ingenting. Det er bedre, selv om det er sent at komme til at forstå det rigtigt.

Accept af anbringelsessteder

En af de funktioner, som nogle forældre har brugt støttepersonen til, er at hjælpe dem med at vurdere, om det anbringelsessted forvaltningen peger på, er godt til deres barn.

En forælder viser sin tillid til støttepersonen og ønsker dennes hjælp til at vurdere, om tilbudet er godt til hendes barn.

Jeg havde støttepersonen med til at se opholdsstedet og bad hende lade være med at se det med mine øjne, men se med professionelle øjne og sin erfaring. (...) Så hjalp hun med at se på fordele og ulemper. Og jeg kunne ikke se nogen ulemper overbøvedet.

En anden forælder, hvis barn har flyttet anbringelsessted flere gange, har mistillid til systemet. Det synes vanskeligt for forælderen at tro på, at anbringelse er vejen frem. Så i forælderen har der været en hård kamp i at forsøge at anerkende, at barnets behov ikke kan opfyldes i hjemmet.

Vi har brugt megen tid på at snakke om, at det er skræmmende, at mit barn skal bo et andet sted, fordi jeg har fået mistillid til de steder, han har været og mistillid til systemet, fordi han har haft så mange fejlplaceringer. Og der vil jeg sige, støttepersonen har gjort en hård kamp for hun har brugt megen tid på at forklare mig, at det mit barn har brug for, det kan jeg ikke selv give ham. Der skal nogle professionelle hjælpere til.

Samarbejde med anbringelsesstedet

Vi har i undersøgelsen spurgt om, hvordan forældrene føler sig styrket i mødet med systemet. I det foregående har vi beskrevet, hvordan forældrene får hjælp af støttepersonen og således bliver bedre rustet til mødet med systemet.

Det viser sig i interviewene, at forældrene føler, at de skal gøre opmærksom på dem selv for at blive inddraget i forhold til deres barn.

En forælder oplever, at det er på hendes opfordring, at et møde med barnets skole kommer i stand. Det er som om forælderen skal banke kraftigt på for at få et billede af barnets skole og lærerne og dermed kunne dele fælles viden med barnet. Det ser ud til forælderen har udtrykt sit behov over for støttepersonen, som så opfanger det og støtter op om, at ønsket om at se skolen bliver fremsat.

Det kan også være, at der har været et tilbud fra sagsbehandleren, som forælderen på det tidspunkt ikke kunne bruge.

Jeg ringede på kommunen og sagde, at jeg vil godt ned og se hendes skole. Det synes jeg er ret og rimeligt. De bor så langt væk, at jeg ikke kan komme til forældre-konsultation, forældremøder og til arrangementer dernede. Så synes jeg, at det er meget rimeligt, at jeg ser hendes skole og bliver vist rundt og siger hej til hendes lærere dernede. Det er væsentligt for mig. Så det har støttepersonen også fået mig til at få mod på, (...)

I det næste citat ser det ud, som om behovet for et samarbejde er uklart. Forælderen overvejer om, der er behov for større samarbejde med anbringelsesstedet.

Men jeg synes ikke, der er sådan stort samarbejde som sådan, og jeg ved heller ikke, om der er behov for det. Jeg mener, hvis han har det godt, og jeg kan mærke han har det godt. De par gange, jeg har været dernede, har det set meget fint ud.

Nogle forældre føler, at deres ønske om involvering i deres barns hverdag ikke bliver mødt og efterlyser mere viden om barnets dagligliv. Måske for på den måde at kunne have fælles virkelighed med barnet, at spørge ind til, dele tanker om, hvilket ligeledes kan tænkes at være værdifuldt for barnet. En af forældrene udtrykker det på denne måde:

Opholdsstedet glemmer nogen gange, at jeg er en forælder, som er interesseret. De glemmer, at man i det samarbejde har brug for oplysning og information i det hele taget. Bare blive briefet engang imellem. Det behøver ikke kun være, når der er sket noget tort. Det er også dejligt at få en succeshistorie eller en solstrålehistorie. (...) Jeg skal slås mange gange for at blive hørt og for at blive taget alvorligt som en forælder, der godt vil og godt kan det her.

Den næste forælder oplever sig inddraget og anerkendt af barnets anbringelsessted for sin måde at håndtere viden på:

Når mit barn har fået et tilbagefald eller gjort et eller andet, så ringer de for at fortælle mig om det. Og nogen gange så siger de til mig, det her kan vi godt sige til dig, fordi vi ved, at du godt kan håndtere det.

I forældreinterviewene er det iøjnefaldende, at forældrene gerne vil samarbejde og gerne øver sig i blive bedre til at blive hørt og forstået. En forælder siger:

Samarbejdet har hele tiden været godt, men jeg giver dem arbejdsro nu, når jeg ikke ringer hele tiden (...) Nu kan jeg bedre tackle, hvis der er noget galt dernede.

Det svære eller mangler ved støttepersonordningen

Vi spurgte også nogle af forældrene, om der var noget negativt at sige om støttepersonordningen. De svar, vi fik, var kort nej, det er kun positivt.

Jeg kan kun rose det. Det er guld værd, og det er noget alle forældre, der har anbragt børn skulle have.

En forældre efterlyste, at støttepersonen kunne supplere hendes udtalelser til møderne:

I starten brugte jeg hende som bevis. I sagde altså sådan til sidste møde.

Denne forælder ville også gerne have, at støttepersonen kunne fortælle sin viden og holdninger om forælderen videre til sagsbehandleren. Det må forstås som et ønske om, at støttepersonen kunne agere som bisidder, hvilket ligger uden for støttepersonfunktionen. En forælder var bekymret for bevillingen til støtteperson udløb og ikke ville blive forlænget og en anden, hvor svært det var, at brugen af støtteperson blev begrænset, når møderne lå på anbringelsesstedet, som ligger i en anden landsdel.

Vi stillede også spørgsmålet, om der var noget, som vi ikke havde spurgt om, som de gerne ville fortælle. En forælder fandt, at støttepersonen gerne måtte suppleres med forældregrupper. Dette emne er gentagne gange blevet

nævnt i forældregruppen, der må være ligestillede, som man som forældre kan dele erfaringer med.

Efterskrift

Der er sådan en rigdom i forældreinterviewene, som ikke er taget med i rapporten. Men det, som vi i styregruppen blev mest overraskede over, var den menneskelige udvikling. De følgende citater er udtryk herfor:

Jeg har fået hjælp til at tro på, at jeg godt kan, jeg har fået selvtillid, styrke, ressourcer og energi. (...) En anden indsigt i tingene, så jeg kan handle på en mere konstruktiv måde. (...) jeg får sat handlinger på. Før kunne jeg tænke den samme tanke, nu tænker jeg, hvor vil jeg gerne hen.

og

Jeg tror nok støttepersonen har skabt en stålkerne inde i mig stille og roligt. (...) Men altså ikke på en modbydelige måde eller noget uhyggeligt vel, men sådan noget naturligt indre styrke. (...) Jeg ved godt, at jeg selv er medspiller.

og

Jeg har endda kørt med toget helt alene, ja, det er jeg ret stolt af. Det kunne jeg ikke for et år siden

og

Ringer jeg fx til mit barn, og han siger noget, som gør, at jeg går i panik. (...) Så kan jeg tage telefonen bagefter og ringe til støttepersonen eller lægge en besked på hendes svarer; hvis hun ikke er hjemme. (...) Lige meget om det er kl. 10 om aftenen eller det er kl. 8 om morgenen, om det er dagen efter, hun lige har været her eller dagen før. Det er meget rart. (...) Fordi hun kan få mig ned på jorden igen, når jeg er hidsig og op igen, når jeg er ked af det. (...) Ellers så sover jeg ikke i flere dage, før jeg får visbed for den ting. (...) Så ville jeg måske gå i panik og sætte mig ned og drikke ti bajere i stedet for. På den her måde kan jeg ringe til støttepersonen og få lidt ro i kroppen. Bagefter går jeg så ud og laver en tår kaffe måske. Eller måske drikker jeg kun to øl i stedet for. Det synes jeg er rart, fordi når man har afhængighed - det er lige meget hvilken afhængighed,

så har man tendens til, når problemerne opstår, så bedøver man simpelthen. Og så taler man ikke mere om det, før man er ædru eller upåvirket igen. Jeg kan godt lide at have støtteperson. Det er en form for tryk-
hed.

Og så kort kan det siges:

Jeg har virkelig fået et liv nu.

Opsummering af kapitel 3

Praksis og flere undersøgelser viser, at uanset om forældre er enige i anbringelse af deres barn eller ej, kommer forælderen i en meget vanskelig følelsesmæssig situation. Det at få anbragt sit barn er et vanskeligt emne at tale med andre mennesker om, derfor er det af stor betydning at have en at dele tanker og følelser med, én som er i stand til at rumme smerte og rumme tankekaos.

Målet fra lovgiver er som nævnt, at forældrene får hjælp til, at anbringelsen bliver mindre smertefuld, og en af intentionerne har været 'En støtteperson for forældrene kan være med til at dække de behov, som forældrene har under barnets anbringelse og derved også være med til at styrke forældrenes samarbejde og involvering i arbejdet omkring barnet.'

Forældreoplevelserne i begyndelsen af dette kapitel viser, at det har været forholdsvis vanskeligt at få tildelt en støtteperson, samt beskrivelsen af forladtheden ved anbringelsen af barnet er slående.

Når så tildelingen er sket, oplever forældrene at have fået et medmenneske til rådighed. De er i stand til at tage imod hjælpen, skønt mange kan have erfaringer med, at hjælp ikke nødvendigvis har været hjælpsomt. Ligesom det også kan anes, at det ville være rart at kunne klare det svære selv uden støtte. Tavshedspligten hos støttepersonen er en vigtig forudsætning for, at forælderen kan føle sig tryk-

Afmagten og skyldfølelsen kan finde sit leje, når forældre-

ne støttes i selv at kunne rumme tanker og følelser uden at overvældes af dem. For nogle forældre dannes der et refleksionsrum, hvor det er muligt at tænke mere klart. Andre forældre får "en skulder at læne sig op ad".

Så at få spørgsmålet "hvad er det du gerne vil" og få tiden til at undersøge det sammen med et menneske, som anerkender dem som de er og med hensynsfuld opmærksomhed på, hvad de har af forandringsønsker, ser ud til at være meget hjælpsomt.

Modspil fra et menneske man har fortrolighed med, ser ud til at kunne modtages og omsættes til noget konstruktivt, som giver større forståelse for egne frustrationer og nye tilgange at agere på over for sine nærmeste.

Det ser ud til, at det har været vældig hjælpsomt for nogle af forældrene at se på de vilkår, der har været medvirkende til, at deres barn må bo et andet sted end hjemme. Forældrene føler sig styrket ved få hjælp til at kunne finde en forståelsesramme, og det bevirker, at de kan være forældre på en for dem bedre måde.

Forældrene i denne undersøgelse føler sig styrket i deres forældreskab, og dette smitter naturligt af på deres omgivelser for både det anbragte barn og i hverdagen med de nære omgivelser.

Undersøgelsen viser, at forældrene udvikler en større forældrekompetence, hvilket de oplever er positivt for børnene, at forældrene får støtte. Nogle forældre taler om, at børnene aflastes i deres bekymring for dem, og andre forældre kan se, at de støtter deres børn på en anden måde, ligesom de ønsker at lette barnets skyld. Der er eksempler på, at opbakning til anbringelsen fra forældrene bevirker, at barnet udvikler sig bedre.

Efter at have set på den personlige vækst, som medfører øget forældrekompetence, så vi på, hvordan forældrenes frustrationer medførte magtesløshed over mødet med systemet, før de fik støtte.

Forældrene føler sig styrket til at gå ind i samarbejdet

med systemet efter at have fået støtteperson. Forældrene oplever forberedelsen sammen med støttepersonen til møder i forvaltningen eller på anbringelsesstedet værdifuld, fordi den synes at hjælpe dem til større klarhed om, hvad de gerne vil have frem på mødet, og hvordan de takler evt. svære informationer. Desuden giver det anledning til at gennemarbejde tidligere erfaringer, som så kan bruges konstruktivt til ændret handlemåde i det fremtidige samarbejde.

Forældrene bruger ofte tilbudet fra støttepersonen om at kunne bruges til at tage med til møderne. Det er interessant, hvor stor værdi deltagelsen synes at have. Det ser ud til at vække rigtig mange ressourcer i forælderen at have et menneske med, hvor de føler sig anerkendt, som den de er.

Forælderen oplever, at sagsbehandleren lytter og spørger bedre, når der er en person med, og at de selv bedre kan få sagt det, de gerne vil. En af forældrene beskriver, at der er rigtig meget at holde styr på ved møderne, og at hun gerne vil involveres i dialogen om sit barn.

At have haft støttepersonen med til møderne øger muligheden for at få det drøftet og fordøjet bagefter, få sat mere forståelige ord på og også huske de positive ting, der er sagt.

Det ser ud til, at forældrene vægter processen i at finde frem til deres egne ressourcer i deres eget tempo. Dette styrker dem i at stå frem med egne holdninger og meninger, når de er parat.

Det er iøjefaldende, at det er langt sværere for forældrene at svare på, om sagsbehandleren eller anbringelsesstedet ser, at barnet trives.

Vi kan forestille os, at der kunne være flere opmærksomhedspunkter om det svære eller mangler ved støttepersonordningen, hvis det nu ikke lige var støttepersonens forening, som interviewede.

Målet i Socialministeriets vejledningen om, at støtteper-

sonen skal hjælpe forældrene med evaluering af møder og hjælpe med at læse og forstå skriftligt materiale omkring anbringelsen, synes på dette punkt at være nået for forældrene i denne undersøgelse.

Samlet i forældreinterviewene ses det således at være hjælpsomt og meningsfuldt for forældrene at få stillet en person til rådighed.

KAPITEL 4 Støttepersonens betydning ifølge sagsbehandleren

Som tidligere nævnt er det en pligt for sagsbehandlerne at tilbyde støtteperson til forældrene i henhold til Servicelovens § 40a i forbindelse med eller under anbringelsen. Virkningen af dette¹² ”kan medføre en større gensidig respekt, hvor kommunen og anbringelsesstedet i højere grad forventes at respektere, at forældrene forsat er forældre, og hvor forældrene i højere grad oplever, at de har betydning for børnene også under anbringelsen.”

De to sagsbehandlere, som er interviewet, har anbringelsessager med og uden støtteperson. I alt omtaler de erfaringer i 14 familier, hvoraf har de 5 støtteperson, 3 har klart sagt nej. Af de resterende 6 havde nogle af dem sagt ja til støtteperson, men senere sprunget fra.

Vi har valgt at undersøge, hvornår sagsbehandleren anbefaler støtteperson, samt hvilke konkrete erfaringer sagsbehandlerne har gjort sig om virkningen af ordningen for forældrene og børnene. Derudover har vi set på, hvordan det er for sagsbehandlerens arbejdsfelt, at forældrene har støtteperson tilknyttet.

Hvem tilbyder sagsbehandleren støtteperson

De to sagsbehandlere har hver deres praksis i forhold til tildelelse af støtteperson.

Jeg tilbyder det altid til forældre, når de får et barn anbragt, eller hvis jeg overtager en sag, hvor der ikke er støtteperson.

og

Jeg synes typisk, at jeg tænker støtteperson, når jeg sidder i et svært samarbejde med en forælder. (...) Der hvor forældrene ikke har mulighed for at se, hvad er årsagen til, at barnet er blevet anbragt (...) Så bliver jeg meget bevidst om, at forælderen har brug for nogen at tale med, som ikke er mig. Jeg har i deres øjne været den dumme,

fordi jeg har været den, som har været inde og 'lave ulykker' i deres liv.

I kapitel 3 om støttepersonens betydning for forældrene fremgår det tydeligt, at forældrene uanset om de har et godt forhold eller ej til sagsbehandleren, ser hendes rolle, som en der tager sig af barnet mere end en, som også er der for forældrene. Sagsbehandleren synes at være opmærksom på problematikken

Om det ville jeg også smadder gerne (selv snakke med forældrene om bearbejdelsen af, at barnet er anbragt), hvis det var muligt. Men det er ikke muligt, og det bliver man nødt til at erkende som sagsbehandler. At man kan ikke have alle de kasketter på, man gerne vil.

Sagsbehandleren synes også at være opmærksom på, at en god dialog to gange årligt til opfølgingsmøderne ikke dækker forældrens behov. Af interviewet fremgår det, at denne forælder også har støtteperson.

Jeg havde en god dialog med den mor, men jeg kunne som sagsbehandler ikke tilbyde hende alt det, hun gerne ville. Vi havde jo nogle gode snakke, når vi kørte til opfølgingsmøder på opholdsstedet. Jeg vidste, at jeg ikke rakte til.

Det ser ud til, at der skal stor indlevelse og forståelse hos sagsbehandleren for, hvordan netop den enkelte forælder reagerer, når noget nyt skal introduceres. En af de faktorer, som kan vanskeliggøre introduktionen, kan være, at sagsbehandleren ikke har haft konkret viden om eller erfaring med støttepersoner.

Vi har en lidt tungere familie, og de har hele tiden accepteret, at børnene skulle bo et andet sted. (...) men den ene forælder er retarderet, og der er mange følelser i klemme, så derfor skal de have støtteperson.

¹² Bilag 2 socialministeriets vejledning om særlig støtte til børn og unge p.63

Hvem tager imod, hvem ikke?

Det synes at være vanskeligt at få støttepersonen iværksat, når samarbejdet mellem sagsbehandler og forælder af forskellige årsager er belastet.

Jeg kunne ønske mig, at støttepersonen kom ind netop i de familier, hvor "krigen" er der. Hvor det bliver personliggjort: "at mit arbejde gør jeg kun for at tilfredsstille mig selv". (...) Der har været forældre, som har svært ved at se sig selv og sin egen andel i det. Jeg tænker det har noget at gøre med den komplicerede personlighed de har.

og

Det er en stor opgave for mig at kunne formidle, hvad støttepersonordningen står for; og hvordan den bruges.

Selvom nogle forældre siger ja til tilbudet, ser det ud til, at nogle forældre ikke kan bruge støttepersonordningen. Her er der mange faktorer, som kan spille ind. Nogle af de faktorer, som PS foreningen er stødt på, er dels, at mange forældre har en erfaring om, at de ikke kan regne med nogen. Dels kan det også forekomme pinligt at have en støtteperson, når "man altid har klaret sig selv".

Desværre er jeg tit ude for; at forældrene siger ja og springer fra.

Anderledes er det at tilbyde støtteperson, når forældrene gør sig mange overvejelser om, hvordan de bedst muligt støtter deres barn.

Støtteperson er godt der; hvor forældre synes, at det er rigtig svært for dem at have sagt ja til, at deres barn er anbragt, men hvor de gerne vil støtte op om, at det er i orden (...).

En af sagsbehandlerne har erfaring med, at en anden professionel foreslår støtteperson. Det synes at kræve en høj grad af professionalisme hele tiden at være åben over for forælderen, selvom sagsbehandleren bliver mødt med massiv modstand.

Jeg tænker på, at en anden foreslår støtteperson. Jeg har et eksempel, hvor forælderen sagde ja, da kuratoren foreslog det. Det havde jeg foreslået 10 gange (...) Sådan var der hele tiden modstand til det, jeg kom med.

Sagsbehandleren reflekterer videre over, at man som sagsbehandler i hver enkelt sag må overveje, hvem i det professionelle netværk, der kan formidle støttepersonordningen til forældrene, eller om ForældreLANDSforeningens pjecce er det bedste. Her ses en risiko for fralæggelse af ansvar fra sagsbehandleren for, at forældrene får det lovpligtige tilbud om støtteperson.

Hvem ville kunne fortælle denne forælder det, så hun ville tage imod. (...) Det bedste er nok, at folk selv undersøger det via brochuren fra ForældreLANDSforeningen, som ligger i ude på gangen.

Sagsbehandleren ser, at forældrene støttes

I kapitel 3 har vi vægtet at se på mangfoldigheder i forældrenes brug af støttepersonen. Ligeledes vil vi i dette afsnit bringe sagsbehandlernes eksempler på, hvor de har set virkningen af, at forældrene har haft støtteperson.

Hos en af forældrene har sagsbehandleren bevilget støttepersonen før anbringelsen af barnet og ser, at forælderen støttes i en proces fra modstand mod anbringelsen til accept:

Den ene støtteperson kom på, inden barnet blev anbragt. (...) Det startede med, at det ville blive en anbringelse uden samtykke og blev så en frivillig (...) Når jeg snakkede med moderen undervejs, og indtil vi fandt stedet til barnet, havde jeg en hel klar fornemmelse af, at hun havde brugt støttepersonen meget.

Hos en anden forælder beskriver sagsbehandleren, at forælderen har fået støtte til følelsesmæssigt at acceptere, at hendes barn skal bo et andet sted end hjemme.

Jeg kunne fx. mærke på en forælder, at hun arbejdede utrolig meget med sig selv i forhold til at acceptere, at

bun havde været nødt til at bede om, at hendes barn skulle anbringes. (...) bun har brug for en, som kan tale med hende om, at man godt kan se anderledes på det end bare kun at have dårlig samvittighed, fordi det var meget det, som bun var fyldt op af.

En af sagsbehandlerne har et eksempel, hvor hun forestiller sig, at støttepersonen har givet modspil, og at dette har medført synlige forandringer på forælders accept af anbringelsen.

Jeg tror faktisk, at min klient har fået det modspil. Hun er vokset helt klart. Jeg kan efterbånden også mærke, når jeg har snakket med hende, at følelserne også er ved at være på plads. Fordi hun også kan give slip. Hun kan acceptere, at barnet er det sted.

Sagsbehandleren vægter, at den næste forælder profiterer af, at støttepersonen er tidsmæssig fleksibel:

Hun har fået ro i forhold til, hvis der pludselig sker et eller andet, er der en støtteperson, som næsten kan komme med en dags varsel. Det har givet hende ro.

Hos en af forældrene ser sagsbehandleren, at forælderen har fundet skjulte ressourcer, som har stor betydning for det daglige liv.

Den mor blomstrede også i den periode. Hun havde ikke været på arbejdsmarkedet i mange, mange år. Støttepersonen gav hende også mulighed for i forhold til at gå i gang at læse igen.

I den anledning gør sagsbehandleren sig i interviewet nogle faglige overvejelser, om det ligger inden for støttepersonens arbejdsfelt. Hun når frem til, at det hele menneske må støttes for at kunne støtte på et specifikt område. Eksemplet kræver dog en særlig opmærksomhed, idet der her kan være risiko for, at støttepersonen har 'projekter' på forælders vegne.

Hun får bøjet den mor. Hun sad isoleret i sin lejlighed, og det hele groede til for hende, fordi hun ikke havde

overskud til noget overhovedet. Så blev støttepersonen nødt til at gøre det på den måde, så moderen fik et skub ud af lejligheden. (...). Jeg tænkte også lige, da moderen kom og sagde, at støttepersonen har sagt sådan- hold da helt ferie, men så vendte jeg det om. Det er jo den måde, denne mor skal støttes på.

Sagsbehandleren har også en fornemmelse af, at forældrenes hverdag med hjemmeboende børn påvirkes positivt

Jeg er helt sikker på, at det giver mere ro derhjemme, fordi bun bruger støtteperson til de ting, som bun ellers ville have brugt kæresten til. Jeg er helt sikker på. (...) Det siger hun selv. Jeg har ikke selv kontakt, fordi der har ikke på samme måde været noget omkring det barn.

En af sagsbehandlerne ser også, at en af forældrene har fået afklaret anbringelsen i forhold til egen familie.

Ja, bun har jo også fået forbedret sit forhold til sin egen familie. Hun er blevet meget mere tydelig i forhold til sin egen familie, og bun har opnået, at de har kunnet acceptere, at barnet er blev anbragt. Så det har været et meget stort pres. Hun har i hvert fald brugt megen energi på at fortælle dem, at det er nødvendigt.

En af sagsbehandlerne fortæller i interviewet om en forælder, som efter et opfølgningsmøde bruger støttepersonen til at hjælpe sig med afklaring på, hvorvidt hun er klar til at få sit barn hjem at bo efter sommerferien.

Hendes barn skulle starte i skole, og der skulle tages stilling til, om barnet skal hjem eller blive i plejefamilien. Det snakkede vi om på et opfølgningsmøde, for det var jo vigtigt for; hvor skal barnet meldes i skole henne. Det viste sig så, at denne mor faktisk blev så usikker på, hvad det var; jeg havde ment. Hun følte sig faktisk presset til at sige, at jeg gerne vil have mit barn hjem. Og så brugte hun bagefter bare sin støtteperson til at snakke det meget igennem. Og de bad om et ekstraordinært møde med mig. (...) Og så kommer mor og

siger, jeg er faktisk ikke klar til at tage mit barn hjem. Det havde hun fået hjælp til af støttepersonen. Det synes jeg var rigtig sejt, og det er fantastisk at opleve, at en mor når dertil, at hun tør sige, at hun faktisk ikke er klar til at tage sit barn hjem.

Ovenfor har vi hørt om støttepersonens hjælp til forældrenes accept af anbringelsen samt personlig udvikling og en af sagsbehandlerne konstaterer om en af forældrene:

Hun tør leve sit eget liv nu, også over for det barn hun har derhjemme.

Barnets trivsel

Vi spurgte også sagsbehandlerne om, hvorvidt de oplevede det påvirkede børnenes trivsel, at forældrene har støtteperson. Sagsbehandlerne kom med eksempler på forandringer i forældrenes handlemåde samt på ændring i børnenes trivsel.

Sagsbehandleren oplevede, at forælderen også er i stand til at støtte og forberede sit barn på anbringelsen

Moderen fortalte, jeg har også sagt til ham, at det var ok for mig, og at han godt måtte glæde sig. (...) Den proces med støttepersonen gjorde, at forælderen accepterede det 100% og snakkede med barnet. Det blev faktisk sådan en god anbringelse. Hendes barn skulle starte i skole, og der skulle tages stilling til, om barnet skal hjem eller blive i plejefamilien. Det snakkede vi om på et opfølgningsmøde, for det var jo vigtigt for, hvor skal barnet meldes i skole henne. Det viste sig så, at denne mor faktisk blev så usikker på, hvad det var, jeg havde ment. Hun følte sig faktisk presset til at sige, at jeg gerne vil have mit barn hjem. Og så brugte hun bagefter bare sin støtteperson til at snakke det meget igennem. Og de bad om et ekstraordinært møde med mig. (...) Og så kommer mor og siger, jeg er faktisk ikke klar til at tage mit barn hjem. Det havde hun fået hjælp til af støttepersonen. Det synes jeg var rigtig sejt, og det er fantastisk at opleve, at en mor når dertil, at hun tør sige, at

bun faktisk ikke er klar til at tage sit barn hjem.

Sagsbehandleren fortæller i interviewet om en forælder, som selv har bedt om hjælp til anbringelsen, men var plaget af dårlig samvittighed. Forælderen får bearbejdet dette med støttepersonen, og det medfører set fra sagsbehandlerens side, at barnet får mulighed for at komme i trivsel:

Han får jo også lov til at frigøre sig nu. Jeg tror, at han har været så tæt forbundet med sin mor, så derfor har han ikke fra starten været særlig meget i trivsel, selvom han var kommet væk fra hende. (...) Moderen har sluppet kontrol, og det har betydet, at han kan vokse i skolen. Han kan finde ud af, hvad han gerne vil med sin fremtid, og han kan vokse på opholdsstedet. (...) Han kan sige fra over for sin mor, og med lovlig grund, så han ikke får dårlig samvittighed over, at han ikke kommer hjem i weekenden. Og mor synes det er i orden.

Sagsbehandleren reflekterer over, at det må være lettelse

for barnet, at forælderen har fået mere ro og søger hjælp, når der er konflikter.

I den sag, jeg tænker på lige nu, er jeg helt sikker på, at barnet også oplever det som en lettelse, at der er den støtteperson, fordi det giver mor noget mere ro. Og den bliver jo plantet over på barnet. Også hvis der har været konflikter i telefonen. Så hvis der har været et eller andet, så er jeg helt sikker på, at forælderen går tilbage og snakker med støttepersonen. Hvorefter mor så vender tilbage og måske tager en ny snak med sit barn. Hun bruger støtteperson, når der har været konflikter.

Sagsbehandlerne blev ligesom forældrene spurgt om de troede, at støttepersonordningen havde betydning i forhold til samarbejdet mellem forældrene og anbringelsesstedet. Eksemplerne synes at vise, at der er en risiko for, at sagsbehandlerne oplever af, at forældrene udvikler sig, ikke bevidst bruges i samarbejdet om børnene

Det er enorm svært at sige om det er bønen eller cægget, fordi det er jo tit, at der er noget godt og så kan det blive udbygget endnu bedre.

og

Det ved jeg faktisk ikke. (...) Jeg ved ikke, om de er vant til, at forældrene har støtteperson i andre sager:

Hjælp til mødet med systemet

I dette afsnit beskriver vi sagsbehandlerne oplevelser med, at forældrene har støttepersonen til at¹⁵ ”hjælpe med udredning af spørgsmål i forhold til den måde det offentlige system fungerer på, hjælpe med forberedelse og evaluering af møder og hjælpe med at læse og forstå skriftligt materiale omkring anbringelsen.”

Sagsbehandleren oplever, at det medfører forandringer i samarbejdet med forældrene på flere måder, når der er en støtteperson. Således ser sagsbehandleren, at forberedelsen til møder er en vigtig faktor

De støttepersoner, jeg har haft kendskab til er jo nogle mennesker, som hjælper forælderen til at klæde sig på til selv at kunne klare mødet.

Sagsbehandleren finder, at forældrenes forberedelse til møder medfører en bedre dialog dem imellem og samarbejde om, hvad der er godt for barnet.

Jeg synes, det er rart, at forældrene møder forberedt. Fordi forælderen får jo styrke til at kunne sige fra over for nogle ting – stille spørgsmålstejn – undre sig over noget, der sker med barnet. Og vi får jo meget større dialog og bedre samarbejde omkring, hvad der er godt for barnet. (...) Det er noget af det, jeg har oplevet mange gange.

Sagsbehandleren ser en ændring hos forælderen på den måde, at forælderen kan bruge støttepersonen til at få dialogen på rette spor.

Det første år, jeg havde sagen, var forælderen så tosset og gal på mig, så der havde hun også brug for at skælde mig ud. Så der havde hun brug for, der var en anden person, for det kunne jeg ikke sige til hende, nu tager vi en pause i samtalen. Det kunne støttepersonen, nu tager vi et break, og de gik ud. De får snakket sammen, og hun var snakket ned, og vi kunne fortsætte. (...) Det er en enorm tryghed for den mor.

En af sagsbehandlerne oplever, at få en mere ligeværdig dialog med forælderen om, hvad der er barnets bedste:

Ja man kan faktisk sige, at ved at forældrene bliver mere forberedte får man en mere ligeværdig dialog med dem. (...) Spørgsmålene, som forælderen stiller, er mere velovervejede og ikke så følelseladede mere. Tingene bliver ikke sat på spidsen mere, men man får en dialog i forhold til, hvad der er barnets bedste.

Hvordan er det for sagsbehandleren, at forældrene har støtteperson

Det ser ud, som om sagsbehandlerne føler sig vurderet på sin fremtræden, sin faglighed og sit metodevalg. Det ser ud

¹⁵ Bilag 2 Socialministeriets vejledning om særlig støtte til børn og unge nr.4 punkt 63.

til, at det opleves anderledes at have et menneske siddende med til samtalerne, som ikke siger noget og som ikke er direkte samarbejdspartner, og hvis faglige standpunkt sagsbehandleren muligvis ikke kender.

Til at starte med, når støttepersonen var med til samtalerne, var jeg lidt nervøs i forhold til, at er var en, der kiggede på, hvordan jeg snakkede med forældrene.

og

Jeg vil da sige, det er da svært som sagsbehandler at blive kigget i kortene. Det kan man godt føle lidt.

En af sagsbehandlerne oplever, at hun skærpes i måden at lytte til forældrene på.

Men man strammer sig jo også an på den måde. (...) Det er at forsøge at være meget mere lyttende og udsørgende til klienten. Hvad er det, du mener, når du siger sådan her.

Sagsbehandleren opfatter, at støttepersonens neutralitet giver sagsbehandlerens beslutning legitimitet

Den neutrale rolle i forhold til forvaltningen er god, fordi det giver også klienten troen på, at det som sagsbehandleren har solgt - den vare passer rent faktisk(...)

Sagsbehandleren anerkender hjælpen til forældrene under mødet

Jeg oplever ikke, at de går ind og blander sig i mødet. Jeg har aldrig oplevet, at støtteperson blandede sig i mødet. Det har allerhøjest været i dialog med klienten. For at hjælpe klienten videre med noget af det, som er forberedt.

Sagsbehandleren ser og anerkender en ændring i måden, møderne afvikles på. Det ser ud som om det er til gavn for både forælder og sagsbehandler.

Jeg tror vores møder er blevet mere afslappet, hvis man

kan bruge det ord. Til at starte med var jeg så meget på vagt. Dels var jeg det i forhold til mor, der var vred og gal og dels også nervøs for den støtteperson, der var med til møderne. Det skulle jeg vænne mig til i hvert fald. (...) Nu hvor vi alle sammen har lært hinanden at kende og er faldet lidt ned, så møderne ikke er på den måde.

Det synes også, som om det er en stor lettelse i sagsbehandlerens arbejde, at der er tilknyttet støtteperson. På den ene side ser det ud til, at forælderen er faldet til ro, på den anden side ses en risiko for, at sagsbehandleren mister føling med forældrerens udvikling.

Jeg ser det som en lettelse, en meget stor lettelse. (...) Her fra forvaltningens side kan jeg mærke det hamrende tydeligt. (...) Denne forælder ringede næsten dagligt for. Hun kan også snakke meget denne her mor. Så fik hun støtteperson på, og så stoppede hun med at ringe. Så i den her sag er der faldet ro, og nogen gange kan der gå 3-4-5 måneder, hvor jeg ikke snakker med moderen. Og når der går så lang tid mellem hun ringer til mig, er det fordi støtteperson er kommet på. Hun tager de ting, der er derimellem.

Ligeledes er der også en risiko for, at 'intet nyt er godt nyt', kan blive en legitimering af manglende opfølgning.

Og samtidig ved jeg også, at støttepersonen har belt 100% føling med den mor, hvis der er behov for møder. Det gør, at jeg slapper mere af, fordi jeg har vænnet mig til, at det er på den måde.

Opsummering af kapitel 4

I Socialministeriets vejledning beskrives, at "Det kan medføre en større gensidig respekt, hvor kommunen og anbringelsesstedet i højere grad forventes at respektere, at forældrene forsætter forældre, og hvor forældrene i højere grad oplever, at de har betydning for børnene også under anbringelsen." Og at støttepersonen "kan være med til at dække de behov, som forældrene har under barnets anbringelse og derved også være med til at styrke forældrenes samarbejde og involvering i arbejdet omkring barnet."

Sagsbehandlerne oplever, støttepersonordningen i praksis viser, at ikke alle forældre tager imod tilbudet, og det kan umiddelbart se ud, som om ikke alle får tilbudet. De forældre, som tager imod støttepersonen, synes at være forældre, som har erkendt, at det er svært at være dem, og at de har brug for hjælp. Her ser det ud til, at sagsbehandleren har mulighed for at introducere støttepersonen, også selv om der er et vanskeligt samarbejde. Der er en enkelt erfaring med, at en anden fagfælle kan introducere støttepersonen, således at forælderen tager imod tilbudet.

Sagsbehandlerne i denne undersøgelse har fremhævet, at de forældre, som de har kendskab til, har gennemlevet en personlig vækst. Dette har medført, at forælderen har fået forliget sig med anbringelsen, har overskud til at leve sit eget liv, og at dette overskud synes at forplante sig til børnene.

Sagsbehandlerne finder fleksibiliteten og mangfoldigheden væsentlig og registrerer i samarbejdet mange af de samme forhold, som forældrene oplever ved at have støtteperson.

Sagsbehandlerne ser også, at nogle af børnene har fået hjælp fra forældrene til at trives. Nogle forældre giver deres barn mulighed for at glæde sig til den forestående anbringelse, giver barnet mulighed for at frigøre sig og dermed udvikle sig.

Sagsbehandlerne ser også en lettelse i samarbejdet, når forældre møder forberedt til møderne, ligesom det vægtes, at støttepersonen er der til at eftersnakke mellem møderne.

Det viser sig også i mødet mellem sagsbehandler og forældre, hvor sagsbehandleren oplever en mere ligeværdig dialog om, hvad der er barnets bedste. Sagsbehandlerne oplever, at de lytter mere og spørger mere til forældrenes synspunkter.

Vi har også i dette kapitel set på, hvordan er det så er at være sagsbehandler, når forælderen har støtteperson. Når det umiddelbare ubehag ved at blive ”kigget over skulderen” er accepteret, ser sagsbehandlerne kun fordele ved støttepersonordningen.

Der synes dog at være to barrierer for sagsbehandlerne i forhold til at opfylde Servicelovens § 40a med at tilbyde forældre støtteperson.

Den ene barriere er, at sagsbehandlerne skal over eget ubehag ved at skulle ’kigges over skulderen’. Det er et vigtigt opmærksomhedspunkt, idet denne barriere kan have stor indflydelse på måden at give tilbudet på.

Den anden barriere synes mere at være et formidlingsproblem for sagsbehandlerne i forhold til at ’sælge’ støttepersonordningen til de forældre, som sagsbehandlerne oplever har mistillid og mistro til systemet.

Sagsbehandlerne er således opmærksomme på, at de forældre, som får støtte, både støttes på det personlige plan i forhold til deres forældrerolle og i mødet med systemet alt afhængigt af, hvad forældrene bruger støttepersonen til.

Målet i vejledningen med, at forældrene får støtte fra støttepersonen til at få dækket de behov de har under anbringelsen og derved blive styrket i samarbejde og involvering i arbejdet omkring barnet, synes sagsbehandlerne at kunne se, fungerer i praksis. Imidlertid ser det ikke ud til, at det har medført, at forældrene inddrages mere end hidtil, snarere mindre.

KAPITEL 5 Støttepersonens betydning for Hans og Peter

To unge har sagt ja til at fortælle om, hvordan de oplever deres forældre har haft gavn af tildeling af støtteperson efter Servicelovens § 40 a.

Formålet med samtalerne har været at få et billede af deres viden om støttepersonens eksistens og betydning. Vi har brugt de unges udsagn, men ellers ændret meget på fortællingerne af hensyn til anonymiteten.

Hans:

Hans er 16 år og bor i en plejefamilie. Han har boet der i 12 år. Hans kan godt lide at bo i plejefamilien og vil helst bo der. Det fremgår af samtalen, at Hans har haft et kompliceret forhold til moderen, og han vil helst ikke tale om dengang.

Hans fortæller, at hans mor nu synes, det er i orden han bor hos plejefamilien, men det er først efter hun har fået en støtteperson at snakke med. "Tidligere ankede hun også, fordi hun ville have jeg skulle hjem til hende, men nu synes hun det er OK jeg bor i plejefamilie", siger Hans.

"Nu hvor hun har en at tale med, er hun også selv blevet nemmere at tale med, f.eks. i telefonen. Nu bliver jeg ikke længere bange for hende" siger Hans.

Hans fortæller videre, at hans mor nu kan spørge, hvordan han har det og at hun også taler med plejeforældrene bl.a. i telefonen. Hans fortæller, hun nu ikke længere taler grimt om nogen. "Før talte hun grimt om plejeforældrene, hun truede plejeforældrene og mig med, at jeg skulle hjem hos hende og bo". Når Hans havde været på besøg hos moderen, kunne hun finde på at trække afskeden med ham, når han skulle hjem igen.

"Sådan er hun heldigvis ikke mere".

"Det er også blevet nemmere at besøge hende, og jeg tror hun har det godt", slutter Hans.

Peter:

Peter, der er 15 år, har ikke boet hjemme siden han var 8 år. Peter fortæller, at hans mor har fortalt, at problemerne startede allerede i børnehaven, og at hans mor selv har sagt ja til, at han skulle flytte. Peter synes godt hun kunne have sagt nej; "for så ville det jo have været kommunens skyld." Så var han blevet tvangsfjernet, og så er det ikke hendes fejl, at hun har sagt ja, og så havde han ikke den følelse af, at det var hendes skyld.

Peter har boet flere forskellige steder, og når han har skullet flytte, har hans mor haft sin støtteperson med på besøg de nye steder, og hun har hjulpet moderen igennem. Peter synes det har været rart, at hun har været glad, når hun skulle se de steder, han skulle være, og Peter fortæller, at støttepersonen lige har kunnet klappe hende på skulderen, hvis hun er blevet sur eller ked af noget.

Peter har hele sit liv gerne villet bo hjemme, men han ved godt nu, det ikke kan lade sig gøre at bo hjemme, selv om hans lillebror gør det.

Hans fortæller, at støttepersonen har gjort hans mor glade, og hun kan nogle flere ting igen. Han synes, at også hun passer bedre på lillebroderen nu. "Han er også blevet gladere".

Peter fortæller også, at når han før kom hjem på week-end, var der ballade og skældud til både ham og lillebroderen. "Nu er det mere sådan, at hun kan være glad".

Han fortæller også, at når moderen har snakket med støttepersonen, så kan han godt se, hun er ked af det eller sur. "Så går hun rundt og tænker meget over det hun har sagt

- støttepersonen". Peter tror, de f.eks. snakker om ham, hvordan han har det og om: "Jeg tror hun hjælper hende med, at hun ikke kan gøre noget ved, at jeg bor væk." Peter synes, at hans mor skulle snakke noget mere med støttepersonen om, hvorfor moderen hidser sig op over nogen ting.

Peter synes, at hans mor før i tiden var meget sur og brokkede sig meget og gad ikke så meget. Hun gad ikke ringe

til ham så meget, og hver gang de talte sammen i telefonen, var hun ked af det og græd. Sådan er det ikke så meget mere. Om støttepersonen, siger Peter "Hende gad jeg godt at have. Fordi jeg har fået at vide, at hun er god at snakke med."

KAPITEL 6 Forældregruppens proces og pjece

I kapitel 1 og 2 har vi beskrevet første møde samt udvælgelse af forældrene og forældregruppens etablering. Vi vil gerne her i rapporten kort dele forældregruppens og styregruppens proces igennem hele undersøgelsesforløbet, som har kørt sideløbende med undersøgelsen. Allerede inden det første møde med forældrene, havde vi et ønske om at have dem med i hele processen. Dette valg var meget lystbetonet, ud fra vores ønsker om at dele glæden over, at det nu blev muligt at synliggøre forældrenes indsats gennem denne undersøgelse. Vi havde en plan om, at forældregruppen kunne blive engageret i udfærdigelsen af en pjece om støttepersonordningen.

Og det blev tydeligt på det første møde, at forældrene havde et **ønske om, at alle forældre skulle have en støtteperson**. Det betød, at vi arbejdede med ideer til, hvordan formidling af dette budskab kunne være. Udover at formidle retten til støtteperson, så var det også vigtigt for forældrene at fortælle, hvordan det er at have en. Der var mange ideer fx til plakater, pjece, streamers, indslag i TV med mere. De eksterne konsulenter har ikke været med i denne proces.

Møderne var præget af en uformel, rar stemning, og forældrene havde megen lyst til at dele både erfaringer om at være forældre til et anbragt barn og ideer til formidling. Ligeledes orienterede vi løbende om, hvor langt vi var i undersøgelsen. Der blev nedsat en arbejdsgruppe bestående af 6 forældre med en, der var formand. De mødtes og kom med et forslag til pjece 'til forældre fra forældre' i august, hvor også konsulent fra KABU Sekretariatet, Gitte Jakobsen deltog. Her blev fokus skærpet på formål og mange ideer til det videre arbejde. Det blev vigtigt for forældrene, at det var dem, som fortalte andre forældre om værdien af at have en støtteperson. Derefter er der arbejdet målrettet på pjeceprojektet. Projektlederen gik efter opfordring ind og ydede bistand til udvælgelse og opsætning¹⁴. En forældre har fundet titlen, to har skrevet

digte, citaterne er delvist taget fra rapporten, og maleriet, som præger forside, er fremstillet af en af forældrene i forbindelse med adskillelsen med barnet. Teksten er redigeret mange gange.

Fri brug af pjecen

Pjecen ønsker forældre og styregruppe skal kunne bruges frit af alle, som har kontakt med forældre til børn, der skal anbringes eller er anbragt samt til forældre selvfølgelig. Derfor ligger den på PS foreningens hjemmeside www.stoetteperson40a.dk og kan frit kopieres derfra. På bagsiden af pjecen kan den enkelte kommune eller anden organisation sætte sit eget stempel om henvendelsested.

¹⁴ Bilag 7 budskaber i pjecen.

KAPITEL 7 Metodekritik

Som praktikere er vi vant til at se vores effekt af vores arbejde i praksis, men ikke vant til at indsamle viden og dokumentere det.

Vi er rigtig glade for, at vi har været praksisforskere på deltid. Det har været meget givende, udfordrende, men også nogen gange begrænsende.

Det første svære valg var at beslutte, om undersøgelsen skulle inddrage andre forældre end dem, medlemmerne i foreningen havde kontakt med. Dernæst var den svære proces at træffe valget om intern eller ekstern undersøgelse. Men den største udfordring var dog at acceptere, at det var nødvendigt at begrænse mængden af data. Set i bakspejlet har vi manglet data fra anbringelsesstederne for at kunne belyse, om støttepersonordningen har betydning for samarbejdet med forældrene og i børnene hverdag. Vi har forsøgt at få denne viden gennem forældre og sagsbehandlere.

Vi er glade for valget af intern undersøgelse. Dels var vi fra starten ikke i stand til at stille en præcis opgave til en ekstern undersøger, som passede til den økonomiske ramme. Som interne undersøgere har vi kunnet arbejde med at blive afklaret i at vælge det faglige fokus, som vi sammen med forældreinddragelsen har syntes, undersøgelsen skulle have. Vi kalkulerede med 150 timers frivillig arbejdskraft. Det har ikke holdt, det er blevet langt mere. Blandt andet fordi vi skulle tilegne os viden og færdigheder som undersøgere samt sideløbende har haft forældregruppen som 'miniprojekt'. Sidstnævnte har været med til at levendegøre hele undersøgelsen.

Valget indebar selvfølgelig dilemmaer, som først blev synlige i processen. Hurtigt blev det klart for os, at det ikke var hensigtsmæssigt, at vi havde valgt at have flere kasketter på. At skabe et rart og fortroligt rum med forældregruppen i vores fælles møder om et fælles projekt og sam-

tidig være dem, som skulle udarbejde interviewguides og være dem, som skulle ud at interviewe de samme forældre, viste sig at være vanskeligt. Det har indimellem været til stor frustration, og samtidig har denne frustration sammen med de eksterne konsulents vejledning givet anledning til frugtbare refleksioner.

Det har været udfordrende at være interviewer både over for forældrene og sagsbehandlerne. Forældrene havde meget at fortælle, som ikke hørte til den afgrænsede problemformulering. I forhold til sagsbehandlerne var fordel den, at vi var fagfæller og kender deres arbejdsvilkår, fordi vi selv har arbejdet i forvaltning. Det var samtidig en ulempe, fordi det var sværere at spørge kritisk til deres måde at bruge støttepersonordningen på. Vi var ikke opmærksomme nok til at få uddybet spørgsmålene tilstrækkeligt med præcise eksempler fx om støttepersonordningens betydning i samarbejdet med anbringelsesstedet. Og vores spørgsmål affødte måske i for ringe grad, at sagsbehandlerne kom med eksempler.

Det har været en udfordring at bevare fokus på vores problemformulering, idet de mange interviews indeholder mange spændende emner, som vi gang på gang blev optaget af. Vores konsulenter hjalp os til at holde fokus.

Vi har erkendt, at undersøgelsen bærer præg af en tendens til at se vores data i et mere positivt lys frem for kritisk, hvorfor det var særlig vigtigt at have ekstern konsulent til at bringe os tilbage på sporet.

Vores mål med undersøgelsen har ikke været at opfylde krav om repræsentativitet i en undersøgelse af praksis, men at afdække konkrete erfaringer med støttepersonordningen i praksis. Derfor har citaterne så central en betydning.

Med disse metodekritiske kommentarer vil vi i det følgende formulere vores konklusion på undersøgelsen.

KAPITEL 8 Sammenfattende konklusion og perspektiver

PS foreningen af professionelle støttepersoner modtog KABU Projekt midler til en undersøgelse, som skulle belyse betydningen af støttepersonordningen i henhold til Servicelovens § 40a for forældre til anbragte børn, det anbragte barn samt samarbejdet med systemet.

Som det fremgår af lovgivningen er støttepersonens opgaver at lytte og være der for forældrenes egen skyld, give modspil og hjælpe med udredning af spørgsmål i forhold til den måde det offentlige system fungerer på, hjælpe med forberedelse og evaluering af møder og hjælpe med at læse og forstå skriftligt materiale omkring anbringelsen.

Det overordnede formål er, at anbringelsen kan blive mindre smertefuld, og barnet kan opleve en mindre grad af splittelse mellem forældrene og anbringelsesstedet, fordi forældrene har en uafhængig støtteperson at drøfte anbringelsen med og dermed også et sted at gøre af deres følelser og frustrationer mod anbringelsesstedet, mod systemet og mod sig selv.

Virkningen af ordningen kan ifølge Socialministeriets vejledning være, at forældrene støttes til at blive afklaret i forhold til anbringelsen, og at forældrene under anbringelsen hjælpes til at forbedre forældreskabet, herunder fastholde kontakten til barnet. Endvidere kan støttepersonordningen medvirke til at styrke forældrenes samarbejde og involvering i arbejdet omkring barnet. Og dette kan medføre en større gensidig respekt, hvor kommunen og anbringelsesstedet i højere grad forventes at respektere, at forældrene forsat er forældre, og hvor forældrene i højere grad oplever, at de har betydning for børnene også under anbringelsen.

PS foreningens begrundelse for ansøgningen var ønsket om at undersøge nytteværdien af støttepersonordningen. Vi var fagligt nysgerrige på, hvad det er der gør, at dette

arbejde tilsyneladende – og ifølge vore egne erfaringer synes meningsfuldt og virkningsfuldt. At en kommune skal tilbyde en støtteperson til forældre, hvis barn skal anbringes eller er anbragt, som udelukkende er der for forældrenes skyld, er et nyt fagligt felt og en nyskabelse i det sociale arbejde.

PS foreningen har valgt selv at stå for undersøgelsen, og styregruppen har valgt at udarbejde en kvalitativ undersøgelse. Nogle forældre, som gennem PS foreningen har støtteperson, blev tidligt inddraget for at bistå med, hvilket fokus vi skulle lægge. Ud fra denne inddragelse blev det tydeligt, at forældrene følte sig styrket både som menneske og i deres forældreskab. Vægten i undersøgelsen kom derfor naturligt til at ligge på, **hvordan** forældrene er blevet styrket, og hvilken betydning styrkelsen har i forhold til dem selv, børnene og systemet. Vi ønskede altså en konkretisering af erfaringerne. Denne konkretisering fik vi gennem individuelle semistrukturerede interviews med de samme forældre.

Via forældregruppen blev sagsbehandlerne udvalgt til individuelle interviews, til at fortælle om deres konkrete erfaringer med støttepersonordningen og de unge til at fortælle, om støttepersonordningen havde betydning for dem.

Forældregruppen og styregruppen har i undersøgelsesperioden sideløbende samarbejdet om udarbejdelse af en pjeces om støttepersonordningen.

Undersøgelsen er ikke repræsentativ, men viser, hvilken betydning støttepersonen har for en mindre gruppe forældre til anbragte børn, to unge og to sagsbehandlere. De mange citater fra de interviewede og de unges fortællinger er dog de vigtigste og væsentligste budskaber.

Undersøgelsen giver nogle klare budskaber, som forhå-

bentlig kan medvirke til, at Servicelovens § 40a bliver brugt i langt videre omfang end hidtil, og at forældrenes ressourceudvikling inddrages i sagsbehandlingen.

- Forældrene oplever at have stort personligt udbytte af at have et medmenneske til rådighed, som er der for dem. En der har tid til at lytte og spørge uddybende samt give modspil, således at forældrene kan skabe sig større klarhed over egne følelser, tanker og handlinger. Dette styrker dem i det daglige, både i forhold til det anbragte barn, mand, kæreste og til de hjemmeboende børn og netværket i øvrigt. Det ser ud til, at forældrene bruger støttepersonen som sparringspartner i mange af livets forhold. For forældrene har den fleksible måde, som de kan bruge støttepersonen på stor nytteværdi, således at overvældelse af følelsesimpulser ikke længere behøver at medføre mange spekulationer og ugennemtænkte handlinger. Og det ser ud til at føre til eftertanke hos forældrene og til ændrede handlemåder i situationer, hvor forældrene oplevede, at deres hidtidige fremgangsmåde ikke medførte det resultat, de ønskede.
- Støttepersonernes tavshedspligt i forhold til systemet synes at være en forudsætning for forældrene for at kunne benytte sig af støttepersonen.
- Forældrene værdsætter stabiliteten i støttepersonordningen og finder stor støtte i at have ”en skulder at læne sig op af”, så længe de har brug for det. Det længerevarende forløb ser ud til at medføre bæredygtige forandringer.
- Forældrene føler sig styrket i deres forældreskab. Dels får nogle en større forståelse for barnet og dets problemer, som så medfører støtte til barnet ved fx at lytte mere, tage voksenansvar for anbringelsen og dermed lette barnet for skyld. Dels giver forældrene barnet støtte i at være anbragt, og nogle børn aflastes for bekymringer for forældrene.
- Forældrenes viser, at de gerne vil inddrages mere i barnets liv.

- Forældrene viser, at de gerne vil samarbejde med systemet, at de bliver bedre til det, og at de med den øgede forståelse for deres børns behov i højere grad understøtter foranstaltningen.
- Forældrene har stort udbytte af støtte fra støttepersonen til mødet med systemet. Forberedelse og efterbehandling af møder ser ud til at være med til, at forældrene har langt mere klarhed over egne ønsker, følelser og tanker i tilknytning til foranstaltningen. Det har betydning, at de sammen med støttepersonen har forberedt sig på og har gjort sig tanker om formålet med mødet, ligesom drøftelse sammen med støtteperson efter mødet er hjælpsomt. Det frigiver opmærksomhed til barnets behov.
- Forældrene oplever sig bedre hørt og set af sagsbehandleren, når de har støtteperson med.
- Sagsbehandlerne ser og anerkender, at forældrene har stort personligt udbytte af støttepersonordningen.
- Sagsbehandlerne oplever, at nogle børn får positivt udbytte af den hjælp, forældrene får.
- Sagsbehandlerne værdsætter, at forældrene møder forberedt til møderne, og de ser værdien af, at forælderen efter mødet får støtte til at bearbejde indtryk og konsekvenser fra mødet.
- Sagsbehandleren finder, at det medfører, at der på møderne bliver en mere ligeværdig dialog mellem dem og forældrene om barnets trivsel.
- Sagsbehandlerne er opmærksomme på, at det i nogle situationer medfører, at de selv lytter mere og spørger mere ind til, hvad forældrene siger på møderne.
- Sagsbehandlerne giver udtryk for, at sagsbehandlingsniveau højnes. Det skaber en tryghed og lettelse hos sagsbehandleren i sagsbehandlingen mellem møderne, at forældrene får støtte fra støttepersonen til at få talt mange problemfelter igennem, som barnets anbringelse kan medføre.

- De to unges fortællinger viser, at det har stor betydning for dem, at deres mødre har støtteperson. Forælderen er blevet gladere og rarere at være sammen med. Den ene unge har dog mistet en alliance med forælderen om at være fælles om at sige, at han skulle hjem at bo, hvilket på kort sigt er smertefuldt.

Undersøgelsen rejser nogle opmærksomhedspunkter

- Forældrenes erfaring i denne undersøgelse viser, at de fleste først får tildelt støtteperson efter anbringelsen er sket og at nogle har skulle anmode om det flere gange. Sagsbehandlerne har forskellig praksis for tildeling, så det ser ud til, at ikke alle får tilbudet, men må orientere sig via pjecer i venterummet. Vi finder det vigtigt, at kommunerne påtager sig ansvar for, at alle forældre får tilbudet flere gange. Vi ser derfor en stor betydning i, at alle i det professionelle netværk er opmærksomme på forældrenes ret til støtteperson. Det kan betyde, at støtten tilbydes allerede fra det tidspunkt, hvor en anbringelse af barnet indgår som et konkret element i de foreslåede foranstaltninger. Derfor kunne udbredelse af kendskabet til ordningen i det professionelle netværk være en måde, så forældrene hører om ordningen flere gange fra forskellige fagfolk. Da Servicelovens § 40a er en forælderrettighed betyder det, at andre professionelle kan vejlede forældrene om muligheden for at have støtteperson modsat andre hjælpeforanstaltninger, som kræver en undersøgelse efter servicelovens § 38 for at kunne pege på foranstaltninger. Det er typisk sagsbehandlerens kompetence at tildele støtteperson.
- Ovenstående kan imødegå, at starten på anbringelsen og adskillelsen bliver langt mindre smertefuld for både forældre og barn.
- At sagsbehandlerne formentlig oplever en barriere ved at blive "kigget i kortene" af støttepersonen, kan også have betydning for, hvordan og hvor ofte tilbudet bliver givet. Her spiller det formentlig ind, at der ikke er erfaring med at have en fagperson på sidelinien, som der ikke kommunikeres direkte med, og hvis faglige

standpunkt sagsbehandleren ikke kender. Det er vigtigt at bemærke, at sagsbehandlerne i undersøgelsen oplever, at når barrieren brydes, er det til gavn for sagsbehandlingen.

- Det kan se ud som om, der er iværksat en indsats, som forældrene lægger stor vægt på, og som sagsbehandlerne anerkender som værdifuld, men som tilsyneladende kunne bruges mere bevidst i sagsbehandlernes koordinerende arbejde. Den større forståelse forældrene tilsyneladende får for både deres egen situation og deres barns behov, må sikres betydning i samarbejdet mellem socialforvaltning, forældre og anbringelsessted.
- Sagsbehandlerne kan i undersøgelsen ikke pege præcist på, hvordan børnenes trivsel påvirkes af støttepersonordningen, og hvorvidt anbringelsesstederne er opmærksomme på om/at forældrene udvikler flere ressourcer.
- Noget af det, som bliver så tydeligt, når samarbejdet mellem forældre og system bliver sat på tryk, er, at relationen mellem barn og forældre ser ud til måske at blive vægтет for lidt af både sagsbehandler og anbringelsessted. Forældrene oplever, at deres viden, om hvad barnets hverdag indeholder, er mangelfuld. Dette synes at vanskeliggøre fællesskabet mellem barn og forældre efterhånden, som deres adskillelse fører til hver deres hverdagsliv. Der bliver således meget få fælles oplevelser at bygge på.
- Sagsbehandlerne oplever, at støttepersonordningen medfører, at forældrene henvender sig langt sjældnere. Her kan anes en risiko for, at støttepersonen bliver en legitimering for sagsbehandleren til at tænke "intet nyt er godt nyt". Dette kan medføre, at sagsbehandleren mister føling med forældrenes behov og udvikling af nye kompetencer og dermed ikke får inddraget det i sagsbehandlingen.
- En af de unge belyser, at han oplever sig svigtet af forælderen, når denne (på grund af den øgede indsigt i

den unges behov) ikke længere arbejder for hjemgivelse her og nu. Det er et vigtigt opmærksomhedspunkt, som bør inddrages i støtten til barnet gennem øget opmærksomhed fra sagsbehandler, anbringelsessted, forældre og støtteperson.

Vi kan således konkludere, at Servicelovens § 40a langt hen ad vejen ser ud til at fungere efter hensigten jævnfør Socialministeriets vejledning punkt 63. For forældrene er anbringelsesforløbet blevet mindre smertefuldt, og det ser ud til, at barnet oplever en mindre grad af splittelse mellem forældrene og anbringelsesstedet, fordi forældrene har en person at tale om anbringelsen med, et sted at gøre af deres følelser og frustrationer mod anbringelsesstedet, mod systemet og mod sig selv.

Forældrene er blevet styrket personligt og i deres forældreskab, de har fået hjælp til at skabe en bedre forståelsesramme for deres liv, som synes at give bedre trivsel både i familien hjemme og hos det anbragte barn. Forældrene vil gerne inddrages i samarbejdet om barnet og over sig hele tiden i at få fremført deres synspunkter på en klar og tydelig måde. Sagsbehandlerne har fået en erfaring i, at støttepersonordningen kan være et hjælpsomt redskab i sagsbehandlingen. Der mangler fortsat større inddragelse af forældrene i sagsbehandlingen, set fra forældrenes side. Derfor synes sætningen fra vejledningen "Det kan medføre en større gensidig respekt, hvor kommunen og anbringelsesstedet i højere grad forventes at respektere, at forældrene forsat er forældre, og hvor forældrene i højere grad oplever, at de har betydning for børnene også under anbringelsen" endnu ikke at være implementeret.

Undersøgelsen tydeliggør nytteværdien af støttepersonordningen for forældrene, børnene og sagsbehandlerne, og den gør opmærksom på, at støttepersonordningen fortjener yderligere brug i praksis og langt mere bevidst brug i den helhedsorienterede sagsbehandling.

Forældregruppen har et hovedbudskab udover de allerede nævnte. I undersøgelsesperioden har forældregruppen gentagne gange kastet lys over betydningen af støttepersonordningen. De har valgt at lægge mange kræfter i at

finde en mulighed for at udbrede kendskabet til andre forældre.

Det er blevet til pjecen **fra forældre til forældre**. Ønsket er, at andre forældre via den får modet til at lukke et menneske ind i deres liv, til glæde for forældre, børn og system.

Undersøgelsen rejser en mængde nye spørgsmål .

Perspektiver

Undersøgelsen skærper opmærksomheden på at få indsamlet viden om:

- hvilken betydning støttepersonforløbet har haft for forældreskabet, for de forældre som får deres børn hjemgivet?
- hvordan og hvorvidt støttepersonordningen fører til kortere anbringelser?
- hvordan børnenes trivsel påvirkes af forældrenes bearbejdning af tanker, følelser og handlinger.
- hvordan sagsbehandleren eller andre professionelle kan formidle støtteperson til de forældre, som har vanskeligt ved at tage imod tilbudet om støtteperson eller som springer fra.
- hvordan sagsbehandlerne aktivt kan inddrage forældrenes øgede kompetence i sagsbehandlingen.
- hvordan anbringelsesstederne ser og inddrager forældrenes udvikling.
- hvordan anbringelsesstederne kan støtte barnet, hvis det oplever svigt over at forælderen ikke søger at få det hjem lige nu.

Og *endelig*

- hvorvidt forældrene udover den personlige støtte også kan have brug for at mødes i centre for at danne netværk og udveksle erfaringer med hinanden.

Bilag

Bilag 1 PS foreningen af professionelle støttepersoner
Bilag 2 Socialministeriets vejledning om særlig støtte til børn og unge nr. 4 16.01.2002 p. 63
Bilag 3 Indkaldelse til forældremøde januar 2004
Bilag 4 Brev til afdelingsledere og sagsbehandlere
Bilag 5 Faktuelle oplysninger vedr. forældregruppen

Bilag 6 Forældreinterviewguide og sagsbehandler-interviewguide
Bilag 7 Budskaber i pjecen

Litteraturliste - kommer der ikke, da vi konkluderer på empirien.

Bilag 1 PS FORENINGEN

PS foreningen af professionelle støttepersoner til forældre til anbragte børn (forkortet til PS foreningen) blev dannet 01.10.2001. Baggrunden var, at § 40a i lov om social service var blevet indført 01.01.2001, hvorefter kommunen skal tilbyde forældremyndighedens indehaver en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet.

PS foreningen har følgende formål:

- at udbrede kendskab til støttepersonordningen
- at kvalificere støttepersoner
- at skabe kontakt og erfaringsudveksling blandt foreningens medlemmer
- at fremme forståelsen for de vilkår forældre til anbragte børn lever under
- at sikre forældrenes retssikkerhed
- at formidle støttepersoner til forældre

Medlemmerne har alle en 3 årig grunduddannelse inden for social-, sundheds- og undervisningssektoren eller anden relevant uddannelse og erfaring med arbejde i socialt belastede familier. Medlemmerne er således hinandens sparringspartnere.

Der er oprettet erfaringsgrupper, hvor medlemmerne drøfter problemstillinger, som man støder på i hverdagen og får faglig inspiration og viden til at udføre dette arbejde, ligesom der er telefonordning, hvor nye støttepersoner tilknyttes en erfarer støtteperson og der afholdes kursus og foredrag. Derudover har PS foreningen formidling af professionelle støttepersoner i foreningens regi. Det foregår som service for medlemmerne via frivillig telefonvagt fra bestyrelsen.

Bestyrelsen 2004:

Bestyrelsesformand freelance socialrådgiver Birte Skov Henriksen
Næstformand socialrådgiver Anne Rosenberg
Bestyrelsesmedlem freelance socialpædagog Annemette Sø
Kasserer, freelance socialpædagog Nayano Skaaning
Bestyrelsesmedlem, psykoterapeut Aase Ekstein p.t. orlov

Bilag 2

Socialministeriets vejledning om særlig støtte til børn og unge punkt 63.

63. Kommunen skal tilbyde forældremyndighedens indehaver en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet. Det gælder uanset om barnet eller den unge er anbragt med eller uden samtykke. Det er støttepersonens opgave at lytte og være der for forældrenes egen skyld. En støtteperson for forældrene kan være med til at dække de behov, som forældrene har under barnets anbringelse og derved også være med til at styrke forældrenes samarbejde og involvering i arbejdet omkring barnet. Det kan medføre en større gensidig respekt, hvor kommunen og anbringelsesstedet i højere grad forventes at respektere, at forældrene forsat er forældre, og hvor forældrene i højere grad oplever, at de har betydning for børnene også under anbringelsen. Støttepersonen skal give forældrene modspil, hjælpe med udredning af spørgsmål i forhold til den måde det offentlige system fungerer på, hjælpe med forberedelse og evaluering af møder og hjælpe med at læse og forstå skriftligt materiale omkring anbringelsen. Det er vigtigt af hensyn til forældrene, at støtteordningen gøres så fleksibel som mulig. Støttepersonen varetager dog ikke opgaver af behandlingsmæssig karakter fx i forhold til forældrenes misbrug, psykiske problemer mv. Støttepersonen kan medvirke til, at forældrene støttes til at blive afklaret i forhold til anbringelsen, og at forældrene under anbringelsen hjælpes til at forbedre forældreskabet, herunder fastholde kontakten til barnet. For forældrene kan anbringelsesforløbet herved blive mindre smertefuldt, og barnet kan opleve en mindre grad af splittelse mellem forældrene og anbringelsesstedet, fordi forældrene har et sted at gøre af deres følelser og frustrationer mod anbringelsesstedet, mod systemet og mod sig selv. Herudover kan en støtteperson bidrage til at støtte forældrene på en række andre punkter, fx i at løse de problemer, der har været medvirkende til, at barnet eller den unge måtte anbringes uden for hjemmet.

Støttepersonen tildeles i forbindelse med anbringelsen, det vil sige fra det tidspunkt, hvor en anbringelse af barnet indgår som et konkret element i de foreslåede foranstaltninger. Støttepersonen kan fortsætte i en kortere periode efter hjemgivelsen. Støttepersonen skal være et tilbud under selve anbringelsen.

Da det er vigtigt,

- at det er et tilbud, som forældrene til anbragte børn frit kan vælge,
- at forældre selv kan vælge den konkrete støtteperson,
- at støttepersonen er uafhængig af forvaltningen,
- at støttepersonen er fleksibel og
- at støttepersonen har videnskabelig og personlig baggrund i forhold til de krav, der bør stilles til en støtteperson

vil det være hensigtsmæssigt, at kommunen/amtskommunen udarbejder en liste over »kvalificerede støttepersoner«, som forældrene kan vælge ud fra. Det er således ikke tanken, at nære familiemedlemmer eller andre fra forældrenes nære personlige netværk udpeges som støtteperson. Ordningen, hvorefter forældrene tildeles en støtteperson, er uafhængig af forældrenes eventuelle advokatbistand. Kommunen fastsætter tidsforbruget for støttepersonen og kan i den forbindelse vurdere forældrenes behov, herunder deres udbytte af støtten og hvornår i anbringelsesforløbet støtten ydes.

Det er ikke meningen med ordningen, at en støtteperson skal træde i stedet for en eventuel bisidder. Forældrene kan ud over støttepersonen også have en bisidder, og myndighederne kan således ikke afvise bisidderdeltagelse med henvisning til støttepersonordningen. Der ydes dog ikke betaling til en bisidder.

Kommunens afgørelse i forbindelse med forældrenes eventuelle valg af en støtteperson, der ikke er opført på listen, kan indbringes for det sociale nævn, ligesom forældrene kan indbringe spørgsmålet om støttens omfang, jf. punkt 241.

Kære forældre! Vi har brug for jeres støtte.

Vi har nemlig fået nogle penge af Socialministeriet til at undersøge hvilken betydning det har for jer, at der er bevilget støtteperson, når jeres barn er anbragt.

**Uden jer kan vi ikke
lave den undersøgelse.
Så kom og hør,
hvad det går ud på
og giv din mening til kende.**

Du må gerne tage din støtteperson med.

Det kan være, at du møder andre forældre, som du kender fra dit gadebillede. Vi inviterer ca. 15-20 forældre fra kommunerne i København, Roskilde og Frederiksborg amter.

Har du ikke lyst til at deltage i mødet, men gerne vil give dine erfaringer videre, så kan du også det. Så skal du blot ringe.

Tilmeld dig på telefon **51 23 00 28** eller til din støtteperson

Mange hilsener og på gensyn
Birte, Britt og Aase

Bilag 4

PS FORENINGEN AF PROFESSIONELLE STØTTEPERSONER

Birkerød den 22.04.04

Kære afdelingsleder

PS foreningen har fået midler fra Socialministeriets KABUprojekt (kvalitet i anbringelsen af børn og unge) **til en kvalitativ undersøgelse af støttepersonordningens betydning for forældre til anbragte børn, det anbragte barn samt samarbejdet med systemet.**

Vi har fra starten ønsket, at forældrene skal være grundstenen i denne undersøgelse og har indbudt nogle forældre til løbende dialog om, hvad de finder vigtigt, at der bliver undersøgt. Ud fra 1. dialogmøde har vi valgt at lægge fokus på, at forældrene føler sig mere styrket til at være forældre og bedre rustet til at møde systemet, når de har støtteperson. Ligeledes er vi optaget af på hvilken måde støttepersonens modspil bliver brugt af forældrene.

Vi vil meget gerne interviewe nogle af de sagsbehandlere, som har forældre med i undersøgelsen.

I din kommune vil det være —, som vi gerne vil komme ud og interviewe. — har samtykket i dette og det vil blive — som interviewer sagsbehandleren.

Interviewet kommer til at omhandle sagsbehandlerens oplevelse af, om det har haft nogen indflydelse på samarbejdet med forældrene og på barnets trivsel, at der har været støtteperson tilknyttet. Interviewet optages på bånd og anonymiseres.

Undersøgelsen munder ud i en pjece og en rapport til KABU og vil blive debatteret på en temaeftermiddag 24 november 2004, hvor også I bliver inviteret.

Vi har også sendt brev til — og vil bede jer afklare om hun kan deltage.

Mange hilsener

Birte Skov Henriksen
Projektleder

Aase Ekstein
medlemmer af styregruppen

Britt Rannje

Bilag 5

Skemaoplysninger vedr. de forældre, som er interviewet

Forældre med forældremyndighed i alt	10
Med samtykke	9
Uden samtykke	1
Børn i alt	16 + 2 voksne børn
Heraf anbragte	12
I familiepleje	4
opholdssted	5
døgninstitution	2

Forældrenes arbejdssituation er fordelt således:

3 med mellemlange uddannelser og i arbejde
4 med korterevarende uddannelse og i arbejde
2 førtidspensionister
1 arbejdsledig.

Fordelt på 5 kommuner i Københavns amt og 1 i Roskilde amt indgår i undersøgelsen

Hvor har forældrene hørt om støttepersonordningen:

8 gennem sagsbehandleren og 2 gennem FBU

Hvornår i forløbet i forhold til anbringelsestidspunktet fik forældrene tilbudt støtteperson:

9 senere i forløbet 1 ved anbringelsens start

Hvor længe havde forældrene haft støtteperson februar 2004:

1 i 2¹/₂ år,
2 i 1¹/₂ år,
4 i ca. 1 år
1 i 3 mdr.

Hvor ofte kontakt med støtteperson:

4 har ugentlige samtaler,
6 hver 14. dag
alle telefonkontakt, email efter behov

Alle på nær en har samtalerne i hjemmet

Bilag 6

Interviewguide forældrene:

Problemformuleringen:

PS foreningen af professionelle støttepersoner ønsker at undersøge betydningen af, at forældre til anbragte børn har en støtteperson efter Servicelovens § 40a. Hvordan føler forældrene sig styrket til at være forældre og til mødet med systemet, når de har en støtteperson, som lytter, giver modspil og er der for deres skyld?

Indledende spørgsmål til interviewet, som er et semistruktureret interview:

Generelt: Få spørgsmål og vær nysgerrig – vedholdende og 'dum' til vi synes, at vi har den viden vi skal bruge.
Generelle underspørgsmål

Hvordan

Hvad mener du

På hvilken måde

Kan du sige noget mere

Kan du give et eksempel

Hvad er forskellen

Hvad gør du anderledes

Hvad sker så...

Husk tanke, føle, handle og modspil

Fortælle kort om undersøgelsen og om at få støtteperson

Vi har bygget undersøgelsen op om 2 hovedspørgsmål, om du føler dig styrket i forhold til at være forældre, når dit barn ikke bor hjemme, og om du føler dig styrket i forhold til systemet. Derudover vil vi gerne se på, hvad begreberne lytte, være der for forældrenes egen skyld og give modspil betyder for dig.

Ønsker du ikke at svare på det, jeg spørger, om er det i orden.

Du kan bede om pause, og du kan afbryde interviewet.

Vi vil bruge direkte citater - vi bruger ikke dit navn, men vi bruger de oplysninger, vi får.

Hvordan var det for dig, at få støtteperson

a. Hvad var dine forventninger til at have støtteperson

b. Hvordan er det for dig, at det er dig i familien, der er i fokus.

*Vi lytter og spørger ind i forhold til før og efter bevilling af støtteperson og diverse underspørgsmål for at få dette belyst.
Husk eksempler:*

1. Hovedspørgsmål styrket som forældre

Oplever du dig styrket i at være forælder efter du havde fået støtteperson?

Uddyb med underspørgsmål fra stikord af 25.02. fx

- a. Hvordan kan støttepersonen hjælpe, når det er skræmmende, at barnet bor et andet sted.
- b. Hvordan hjælper støtteperson dig med ikke at have ondt af dig selv
- c. hvordan får dit barn det bedre..

Hvordan er støttepersonen med til at hjælpe dig med at acceptere, at dit barn bor et andet sted.

Oplever du, at det betyder noget for dit barn, at du har er en støtteperson.

Så er det vores opgave at lytte ind til om nogle af stikordene fra mødet den 25.02 bliver anvendt af forældrene, og følge op på dem.

2. Hovedspørgsmål mødet med systemet

Oplever du dig styrket i mødet med systemet efter du har fået støtteperson?

Hvad hjælper støttepersonen dig med i forhold til samarbejdet med sagsbehandleren?

Og vi er opmærksomme på at spørge ind til forholdet til sagsbehandleren og nogle af stikordene fra mødet med forældrene fx

- a. Hvad hjælper støtteperson med at have ekstra øre -andre øjne
- b. Hvordan giver støttepersonen dig mod til at sige din mening
- c. Hvordan hjælper støttepersonen dig med at finde ud af, hvad du gerne vil spørge om
- d. Hvordan støttepersonen læser mellem linierne

Husk se også stikordspapir

Har det nogen betydning for dit samarbejde med stedet, hvor dit barn bor, at du har en støtteperson?

Tror du, at sagsbehandleren kan se om det betydning for dit barns trivsel, at du har en støtteperson?

Tror du, at sagsbehandleren kan se om det betydning for dit samarbejde med stedet, hvor dit barn bor, at du har en støtteperson?

Uddyb spørgsmålene med stikordene fra mødet den 25.02.

3. Underspørgsmålene

at støttepersonen skal lytte, være der for forældrenes egen skyld og give modspil:

Oplever du at støttepersonen lytter og er der for din egen skyld?

Hvad betyder det, at støttepersonen er der for dig?

Hvad forstår du ved at støttepersonen skal give modspil?

Er der forskel på din familie, sagsbehandler eller støtteperson, der lytter og giver modspil?

- a. hvilken betydning tror du, at det har for dit barn, at du får modspil ?
- b. hvilken betydning har modspillet i forhold dit samarbejde med sagsbehandleren?
- c. hvilken betydning har modspillet i forhold dit samarbejde med det sted dit barn bor?

Uddyb spørgsmålene med stikordene fra mødet den 25.02

afslutte med

Er der noget jeg ikke har spurgte om, som du synes er vigtigt at fortælle?

Må jeg kontakte dig, hvis jeg opdager, at der er noget jeg ikke har fået svar på?

Har dette sat mange tanker i gang, vil jeg bede sig tale med din støtteperson om det.

Tak for nu

Interviewguide med sagsbehandlerne

Problemformuleringen:

PS foreningen af professionelle støttepersoner ønsker at undersøge betydningen af, at forældre til anbragte børn har en støtteperson efter Servicelovens § 40a. Hvordan føler forældrene sig styrket til at være forældre og til mødet med systemet, når de har en støtteperson, som lytter, giver modspil og er der for deres skyld?

Sagsbehandlerinterviewet er ligesom forældreinterviewet et semistruktureret interview:

Derfor samme generelle regler: Få spørgsmål og vær nysgerrig – vedholdende og 'dum' til vi synes at vi har den viden, som vi skal bruge.

Generelle underspørgsmål

Hvordan

Hvad mener du

På hvilken måde

Kan du sige noget mere

Kan du give et eksempel

Hvad er forskellen

Hvad gør du anderledes

Hvad sker så...

Husk tanke, føle, handle og modspil

Fortælle kort om undersøgelsen

Vi skrev sådan til dem:

Vi har fra starten ønsket, at forældrene skal være grundstenen i denne undersøgelse og har indbudt nogle forældre til løbende dialog om, hvad de finder vigtigt, at der bliver undersøgt. Ud fra 1. dialogmøde har vi valgt at lægge fokus på, at forældrene føler sig mere styrket til at være forældre og bedre rustet til at møde systemet, når de har støtteperson. Ligeledes er vi optaget af på hvilken måde støttepersonens modspil bliver brugt af forældrene.

Vi vil meget gerne interviewe nogle af de sagsbehandlere, som har forældre med i undersøgelsen. Forældrene har givet samtykke til, at vi må interviewe dig.

Interviewet kommer til at omhandle sagsbehandlerens oplevelse af, om det har haft nogen indflydelse på samarbejdet med forældrene og på barnets trivsel, at der har været støtteperson tilknyttet. Interviewet optages på bånd og anonymiseres.

Indledning:

have en kopi af vejledningen med

Vi har bygget undersøgelsen op om 2 hovedspørgsmål, om forældrene føler sig styrket i forhold til at være forældre til det barn, som ikke bor hjemme og om de føler sig styrket i forhold til systemet. Derudover vil vi gerne se på, hvad begreberne at støttepersonen ifølge vejledningen skal lytte, være der for forældrenes egen skyld og give modspil, siger dig.

Ønsker du ikke at svare på det, som jeg spørger om er det i orden.

Du kan bede om pause og du kan afbryde interviewet.

Vi vil bruge direkte citater - vi bruger ikke dit navn, men vi bruger de oplysninger vi får.

Indledning

- 1. Først et generelt spørgsmål om du bruger typisk støtteperson. i hvor mange sager.**
- 2. Hvad afgjorde, at du i denne familie besluttede at få støtteperson?**
- 3. Hvordan er det for dig, at have en støtteperson tilknyttet din forælder?**
- 4. Ser du, der er nogen dilemmaer for dit arbejde, at der er en støtteperson?**
- 5. Hvilken betydning har det for dig, at der ikke er direkte samarbejde med støttepersonen?**
- 6. Hvad synes du, der er støttepersonens primære funktion?**
- 7. har der vist sig ændringer i dit samarbejde med klienten?**
hvordan giver det sig udslag
fortæl om dine erfaringer
hvordan påvirker det sagsbehandlerarbejdet
hvad tror du, der har gjort denne ændring
- 8. Har det ændret dit syn på forælderen?**

Husk eksempler eller forklar nærmere. Det er konkretiseringen, der er vigtig her.

Styrket som forældre

Oplever du det har indflydelse på forældrenes måde at være forældre på, at de har fået støtteperson?
huske eksempler

- a. Oplever du ændring i forældrenes måde at acceptere, at deres barn bor et andet sted efter de har fået støtteperson?
- b. Kan du se, om det betyder noget for barnets trivsel, at forælderen har en støtteperson?
- c. Fornemmer du, at det også har betydning for hjemmeboende børn, kærester

Mødet med systemet

Hvordan oplever du, at forældrene møder dig efter de har fået støtteperson?

- a. Påvirker det dit samarbejde med forældrene?
- b. Har det betydning for din kontakt med forælderen?

Har du oplevet, at denne forælder har haft støttepersonen med til møder ?

Ændrede det noget i din form

Har du fornemmelse af, om det har betydning for samarbejdet med stedet, hvor barnet bor, at forældrene har støtteperson?

- a. Hvordan viser det sig

Underspørgsmålene lytte være der for forældrenes egen skyld og modspil:

Oplever du, at støttepersonen giver forældrene modspil

Hvad er din mest positive erfaring med at have støtteperson tilknyttet
Hvad er din mest negative erfaring med at have støtteperson tilknyttet

afslutte med

Er der noget jeg ikke har spurgt om, som du synes er vigtigt at fortælle?

Må jeg kontakte dig, hvis jeg opdager, at der er noget jeg ikke har fået svar på?

Har dette sat mange tanker i gang vil jeg bede sig tale med din støtteperson om det?

Tak for nu

Bilag 7

Budskaber i pjecen

Ud fra vores dialog har jeg set på principper for formidling - i pjecen skal der højst være **3 budskaber**

Afsender

Hvad er det jeg vil sige –

Formål

At udbrede kendskabet til støttepersonordningen til forældre

Hvorfor vil jeg sige det

Fordi andre forældre skal vide at de kan få støtteperson -og den viden får de ikke hos sagsbehandleren

Hvordan vil jeg sige det

Lave en pjece evt. plakat som taler til hjertet her er hjælp at få midt i din smerte

Hvornår vil jeg sige det

24.11. Samtidig med rapporten kommer ud - gerne pressedækning og forældreinterviews

søndagsavisen m.m.

Modtager

Højst 3 budskaber

hvad har modtageren brug for at vide

Du har ret til støtteperson

Hvad siger forældre om at have støtteperson
Hvor kan du få mere at vide (www.adresser)

Målgruppe

Forældre

sagsbehandlere må også godt læse den
politikere må også gerne læse den

Sprog

berørende
klart og konkret

Pjece

er det bedste middel samt www.

Hvornår er modtageren lydhør

Når anbringelse er på vej

Når anbringelse er sket

Pjecen skal ligge på kommuner, læger, biblioteker og
www.

Birte Skov Henriksen

*Nu er I væk
Alt er uden anker
Og mine tanker
Driver med mig gæk,
Kun du kan få dem væk.*

*Ensomt kaos med alt
Gid jeg kunne bytte
Inden det hele faldt
Dejligt du ku' lytte
Det betød for mig alt.*

Sanne

Forside foto af et maleri, fremstillet af en forelder fra foreldregruppen og har titlen:
En tilstand - af adskillelsens smerte, som ramte mit hjerte.

PS FORENINGEN AF PROFESSIONELLE STØTTEPERSONER

psforening@hotmail.com
www.stoetteperson40a.dk
Tlf. 51 23 00 28

